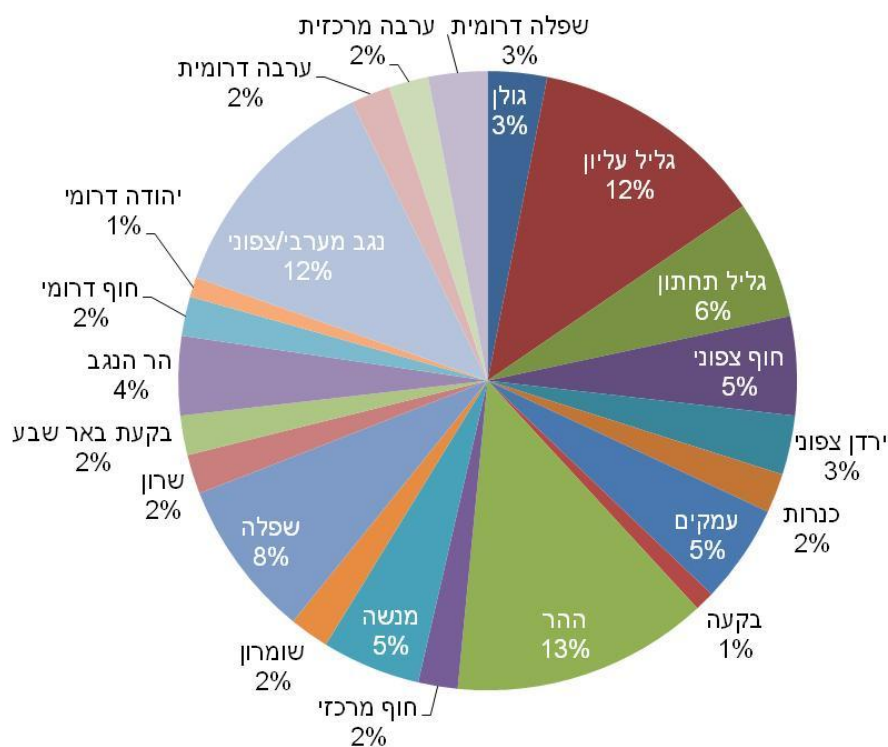


11. מרכזי קק"ל – מסמכי רקע למדיניות פיתוח ומתווה להקמה



נתן סאס
אלירז סאס

ינואר 2011

תוכן עניינים

26	הקדמה
27	מיפוי צרכים ועמדות
27	מרכיבי שירות נדרשים
27	מרכז קק"ל
27	מוקד קק"ל
27	עמדת קק"ל
27	נחיצות מרכיבי הפיתוח
28	מידע במרכזי קק"ל
28	צורת הפעלה רצויה
28	היקף האזור שמרכז קק"ל צריך לשרת
29	שיקולי מיקום
30	שאלון מיפוי צרכים ועמדות
34	סקר מרכזי מבקרים יעריניים בבריטניה
35	מצאי פיסי ושירות
35	המידע שקק"ל מספקת ברשת
36	התפלגות אתרי הביקור של קק"ל
47	מצאי פיסי למרכזי קק"ל
47	מרחב צפון
47	מרחב מרכז
47	מרחב דרום
48	מצאי תכנוני למרכזי קק"ל
48	מתחמי תכנון מפורט
48	מרחב צפון
49	מרחב מרכז
49	מרחב דרום
50	פעולות מותרות ביער
51	הערכת הביקוש לשירות שקק"ל מספקת
51	ביקורים באתרי קק"ל
51	הסביבה העסקית
51	אתרי רשות הטבע והגנים
55	תיירות כפרית וחקלאית
55	לינות
56	פעילות מצרנית לערות ולשטחים הפתוחים
57	מרכזי מבקרים
61	מרכזי מידע

64	 מוזיאונים
65	 גיוס משאבים
65	 אטרקציה תיירותית
65	 הגדרה
65	 אמות מידה לאטרקציה תיירותית
66	 סוגי מיזמים
66	 רשימת דוגמאות של מיזמים תיירותיים לפי סוגים
67	 שיתוף פעולה עם משרד התיירות
68	 שיטות הקמה והפעלה בשילוב גורם מסחרי
68	 P.P.P - Public Private Partnership
68	 P.F.I - Private Finance Initiative
69	 מקורות

הקדמה

מסמכי הרקע מפרטים נתונים וניתוח ממצאים, שהיוו בסיס לגיבוש מדיניות הפיתוח. הם הופרדו ממסמך המדיניות, בו מפורטות מסקנות והמלצות, לבקשת ועדת ההיגוי.

מסגרת העבודה לא אפשרה יצירת בסיס נתונים יעודי, ולכן התבססנו על מקורות רשמיים שונים – הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד התיירות, רשות הטבע והגנים, קק"ל ואתרי אינטרנט שעוסקים בנושא. הכל כדי לזהות סוגי ואופי שירות, ביקוש והיצע בתחומים שבהם קק"ל עוסקת.

מיפוי צרכים ועמדות

סקר מיפוי צרכים ועמדות הופץ למרחבי קק"ל ויחידות מטה בשני סבבים, אחד בתחילת העבודה והשני לקראת פגישת צוות ההיגוי הארצי והמרחבי. ניתן להתייחס לממצאים המובאים בהמשך, ואשר הוצגו לוועדת ההיגוי, כעמדת קק"ל בנושאים שהועלו. להלן עיבוד הממצאים לצד הצגת עמדת מסמך המדיניות בנושאים מסויימים.

מרכיבי שירות נדרשים

מהסקר עולה אבחנה ברורה לסוג השרות, שנדרש לפי עמדת המשתתפים.

מרכז קק"ל

מרכז קק"ל הינו מאויש ונדרש לספק שירותים, מים, מידע, חניה, תצוגה. רצוי שיספק אולם, בית קפה וחנות. אפשר שיספק מסעדה, משרד, הנצחה, כיתת לימוד ומכונות מזון. במידה פחותה, יכול מרכז קק"ל לספק חניונים, נקודת מפגש, ארועי קק"ל.

מוקד קק"ל

השירות הנדרש על פי הסקר במוקד קק"ל זהה לנדרש במרכז קק"ל, אך אינו חייב להיות מאויש ולכלול תצוגה. אפשר שיספק חניון יום, הנצחה, תצוגה ומשרד. במידה פחותה, יכול לספק את כל שאר המרכיבים.

עמדת קק"ל

עמדת קק"ל לא צריכה להיות מאוישת באופן קבוע, והשירות היחיד הנדרש בה הוא מידע. אפשרי שיהיו מים, חניה, וחניון. שירותים, הנצחה ותצוגה במידה פחותה. אין צורך בכל שאר מרכיבי השירות.

מהסקר עולה כי מרכיבי השירות החשובים ביותר הם אלו שקק"ל צריכה לספק, והם שירותים חנימיים.

נחיצות מרכיבי הפיתוח

מרכיב פיתוח	סוג	במרכז מבקרים	במרכז מידע	בעמדת מידע
אולם	תוכן	לעתיים	לא	לא
הנצחה	תוכן	לעתיים	לעתיים	לעתיים
כיתת לימוד	תוכן	לעתיים	לא	לא
מידע	תוכן	כן	כן	כן
תצוגה	תוכן	כן	כן	לא
"ארועי קק"ל"	פעילות	כן	כן	כן
חניון יום	פעילות	לעתיים	לעתיים	לא
חניון לילה	פעילות	לעתיים	לעתיים	לא
יציאה לשבילים**	פעילות	כן	כן	כן
מתקני משחק	פעילות	לעתיים	לעתיים	לא
חניה	שירות	כן	כן	לא
מים	שירות	כן	כן	לא
נקודת מפגש	שירות	כן	כן	כן
שירותים	שירות	כן	כן	לא
אירועים פרטיים	מסחרי	לא	לא	לא
בית קפה	מסחרי	לעתיים	לעתיים	לא
השכרת ציוד	מסחרי	לעתיים	לעתיים	לא

מרכיב פיתוח	סוג	במרכז מבקרים	במרכז מידע	בעמדת מידע
חנות	מסחרי	לעתים	לא	לא
מכונות מזון	מסחרי	לעתים	לעתים	לא
מסעדה	מסחרי	לעתים	לא	לא
חדר שמירה	תפעול	לעתים	לעתים	לא
מחסן	תפעול	לעתים	לעתים	לא
משרד	תפעול	לעתים	לעתים	לא
מוקד מאויש		כן	לעתים	לא

מידע במרכזי קק"ל

מהסקר עלה כי הנושאים החשובים ביותר להצגה בפני הציבור, בעיני נציגי קק"ל, הם יעור ונושאים סביבתיים אקולוגיים, וכן פעילות ושירות באתרי קק"ל. הנושאים הבאים בחשיבותם הם התיישבות, מים והתמצאות.

מידע לגבי פעילות אחרת בסביבה, או לגבי נושאים שקק"ל עוסקת בהם, אך אינם קשורים לסיבת הביקור, נמצא בדרגת החשיבות הנמוכה ביותר. להערכתנו, רמת העניין של הציבור בפעילות אחרת בסביבה היא גבוהה, כמפורט בטבלה להלן (3=גבוהה; 2=בינונית; 1=נמוכה).

נושא	הערכת התעניינות ציבור המטילים	
	רמה	דגשים
פעילות ושירות באתרי קק"ל	3	מעודכן למועד הביקור
פעילות ושירותי תיירות בסביבה	3	מעודכן למועד הביקור
התמצאות	3	בהקשר לאזור השליטה
גיאוגרפי	3	בהקשר מקומי
היסטורי	2	סיפור יחודי
סביבתי אקולוגי	2	עכשווי מעודכן
מים	2	בהקשר לאומי ומקומי
יעור	2	הפניה לתופעה ייחודית
התיישבותי	1	בהקשר מקומי
הכשרת קרקע	1	בהקשר מקומי
רכישת מקרקעין	1	בהקשר מקומי

צורת הפעלה רצויה

מהסקר עולה העדפה ברורה להפעלת שירותי מידע ע"י קק"ל על פני הפעלתם בידי זכ"ן, בכל רמות הפיתוח. הפעלת שירותים מסחריים ותפעוליים ע"י זכ"ן מתאימה, לפי עמדות המשתתפים, למרכז קק"ל, אך באותה מידה הם לא שוללים הפעלה ע"י קק"ל. אשר למוקד קק"ל, יש העדפה להפעלתו ע"י קק"ל.

רוב המשתתפים סברו כי יש לשתף פעולה עם ארגונים ציבוריים וסביבתיים אחרים. לעומת זאת, מיעוטם סבר שיש לשתף פעולה עם גורמים מסחריים.

היקף האזור שמרכז קק"ל צריך לשרת

רוב המשתתפים סברו, כי לקק"ל דרוש מרכז מבקרים ארצי, וכי מרכזי קק"ל צריכים לשרת אזור גאוגרפי ו/או גוש יערות או פארק.

שיקולי מיקום

מהסקר עולה, שנציגי קק"ל רואים חשיבות גבוהה במיקום מרכזי קק"ל, מוקדי קק"ל ועמדות קק"ל בפארקים ויערות מרכזיים. חשיבות גבוהה ניתנת למיקום עם תשתית קיימת – במשרדי קק"ל ובקרבת כביש ראשי.

שיקולי המיקום נבחנו ע"פ 6 קריטריונים בגישה איכותית, לצורך הערכת השפעת המיקומים שהוצעו בסקר על הביקוש, כדלהלן:

1. **היקף מבקרים:** קיים, אשר בחר להגיע לאתר.
2. **היקף מזדמנים:** ציבור אשר מגיע באופן מקרי.
3. **בלעדיות:** בולטות של קק"ל.
4. **שילוב שימושים:** התבססות והשתלבות בתשתית קיימת.
5. **השקעות נדרשות:** השקעה נמוכה בהקמה איכות גבוהה.
6. **השפעה על ביקוש:** חשיפה לקהלי יעד חדשים.

הטבלה שלהלן מציגה את הניתוח (גבוה=3, בינוני=2, נמוך=1).

נושא	יער / פארק מרכזי	כל יער	משרדי קק"ל	במרכז מבקרים אחר	קרבה לכביש ראשי*
היקף מבקרים	3	2	1	3	3
היקף מזדמנים	1	1	1	1	3
בלעדיות	3	3	3	1	3
שילוב שימושים ותשתיות	1	1	3	3	2
השקעות נדרשות	1	1	3	3	2
השפעה על ביקוש	1	1	3	3	3
סיכום	10	9	14	14	16

* קרבה לכביש ראשי מהווה מכפיל ליתרון המיקום.

מהניתוח עולה, שיש יתרון ברור למיקום בקרבת כביש ראשי ובקרבת תשתיות. יחד עם זאת, ההערכה הנמוכה שהעניקו נציגי קק"ל למיקום במרכז מבקרים אחר, מבטאת את החשיבות שהם מעניקים לבלעדיות של קק"ל. עמדה זו מצאה ביטוי גם בצורת ההפעלה הרצויה ובנכונות הלא גבוהה לשתף פעולה עם גורמים אחרים.

השילוב בין ביקוש גבוה, קיומם של תשתיות ובינוי במיקום פיסי נכון, עם מתן שירות מתאים, יתן מענה למניע של קק"ל להקמת מרכזי קק"ל.

רצ"ב השאלון, בו הוטמעו הממצאים בהדגשה.

שאלון מיפוי צרכים ועמדות

שם	תפקיד	מרחב / אזור / מטה	תאריך

מהם מרכיבי השירות הנדרשים לדעתך? (נא לסמן בעמודות 2-4) **ממצאים באחוזים**

1	2	3	4	5
מרכיבי שירות נדרשים	במרכז מבקרים	במרכז מידע	בעמדת מידע	הערות
 שירותים	100	100	25	
 מידע	100	100	100	
 מוקד מאויש	100	75	42	
 חניה	100	92	50	
 מסעדה	67	17	0	
 בית קפה	83	17	0	
 מכונות מזון	50	33	0	
 חנות	75	17	0	
 נקודת מפגש	17	33	0	
 מרכז הנצחה	67	67	33	
 אולם	83	17	0	
 כיתת לימוד	50	33	0	
 תצוגה	100	67	17	
 מים	100	100	50	
 חניון יום	33	67	42	
 חניון לילה	0	17	33	
 ארועים	33	17	0	
 משרד	67	50	0	
אחר עבודה ביער	17	0	0	
אחר סיור משתלה	17	0	0	
אחר				

שאלון זה בנוי למילוי במחשב (התאים יתאימו עצמם לנפח הכתיבה). נא מלאו לפי מיטב ידיעתכם ודעתכם, באופן חלקי או מלא.

מהי צורת ההפעלה הרצויה לדעתך? (נא לסמן בעמודות 2-4) **ממצאים באחוזים**

5	4	3	2	1
הערות	לעמדת מידע	למרכז מידע	למרכז מבקרים	צורת ההפעלה הרצויה
	0	20	80	הפעלת שירותים מסחריים ותפעוליים ע"י זכ"ל
	20	20	40	הפעלת שירותי מידע ע"י זכ"ל
	20	60	70	הפעלת שירותים מסחריים ותפעוליים ע"י קק"ל
	80	100	70	הפעלת שירותי מידע ע"י קק"ל
				אחר:

מה עמדתך בנושאים הבאים? **ממצאים באחוזים**

הערות	לא נכון	נכון	היגד
	17	67	לקק"ל דרוש מרכז מבקרים ארצי.
	17	50	מרכז מבקרים צריך לשמש מרחב מינהלי.
	17	33	מרכז מבקרים צריך לשמש אזור מינהלי.
	17	67	מרכז מבקרים צריך לשמש גוש יערות או פארק.
	0	67	מרכז מבקרים צריך לשמש אזור גאוגרפי.
	17	67	יש לשתף פעולה עם ארגונים ציבוריים וסביבתיים אחרים (רט"ג, חל"ט, מועצה לשימור, החברה למתנ"סים...).
	17	33	יש לשתף פעולה עם גורמים מסחריים (קניונים, מפעלי תחנות דלק, מרכזי מבקרים מסחריים כגון תנובה ושטראוס...).
			אחר:

היכן נדרשים לדעתך מרכז מבקרים או מרכז מידע? נא לפרט מיקום מוצע.

הערות	מרכז מידע	מרכז מבקרים	אזור
	לא	לא	פס הירק
	אין הסכמה	כן	גליל מרכזי
	אין הסכמה	כן	גליל מערבי
	אין הסכמה	כן	גליל תחתון
			אחר
	ללא תגובה	ללא תגובה	אשתאול
	ללא תגובה	ללא תגובה	מנשה שרון
	ללא תגובה	ללא תגובה	החוף
	ללא תגובה	ללא תגובה	ההר
			אחר
	לא	כן	גילת
	אין הסכמה	לא	הר הנגב והערבה
	אין הסכמה	לא	נגב מערבי/צפוני
	אין הסכמה	לא	אחר
	ללא תגובה	ללא תגובה	משרדי ההנהלה בירושלים

הערות	מרכז מידע	מרכז מבקרים	אזור	
	ללא תגובה	ללא תגובה	בתל אביב	
	ללא תגובה	ללא תגובה	באר שבע	
			אחר	
				אחרים לפי אזור גאוגרפי

השלמת מידע:

נא לפרט בעמודות 2+4 שמות מרכזי מבקרים ומרכזי מידע קיימים ומתוכננים של קק"ל (דוגמאות: ביריה, אילנות, בית נחמיאס) ושל גורמים נוספים (דוגמאות: עופוריה, נשר רמלה, מצפה רמון).
בעמודה 3 נא לציין הערכת התפקוד או האיכות של המרכזים הקיימים (1=מעולה, 2=בינוני, 3=לא מספק).
בעמודה 5 נא לציין את רמת החשיבות של הקמת המרכזים המתוכננים (1=גבוהה, 2=בינונית, 3=נמוכה).

5	4	3	2	1
חשיבות	מרכזים מתוכננים	הערכה (1-3)	מרכזים קיימים	מיקום
	שער הכרמל	1	אגמון החולה	צפון
	הר הקפיצה	1	אחוזת דוברובין	
	חרבת דנעילה		גלבוע	
	אדמית		יער בית קשת	
1	עמק המעינות	2	כברי	
1	עמק התכלת	2	מצודת ביריה	
		2	מרכז שטח אלון הגליל	
			עמק המעינות	
			עמק התכלת	
		1	פארק הירדן	
1	בית נחמיאס	2	חי בר יוטבתה	דרום
		3	ניצנה	
1	אילנות	3	נשר רמלה	מרכז
		1	מרכז דוידסון	

מתי רמת החשיבות של הנושאים המפורטים מטה לדעתך? **ממצאים באחוזים**

נושא	גבוהה	בינונית	מועטה	דגשים
סוג המידע שעל קק"ל לספק במרכזי מבקרים.		89		הסטורי
	100			סביבתי אקולוגי
			78	גאוגרפי
	94			התישבותי
	94			מים
			72	הכשרת קרקע
	100			יעור
			72	רכישת מקרקעין
	100			פעילות באתרי קק"ל
		83		פעילות בסביבה
	94			התמצאות
	100			שרות באתרי קק"ל
			72	שרותי תירות בסביבה
אחר:				

נושא		גבוהה	בינונית	מועטה	דגשים
שיקולי מיקום למרכזי מבקרים.	בפארק / יער מרכזי	83			
	באתר ביקור אחר		39		
	במשרדי קק"ל	83			
	בקרבת כביש ראשי	83			
	בתוך עיר		39		
	במרכז מבקרים אחר		39		
	במרכז מסחרי			33	
	אחר:				
שיקולי מיקום למרכזי מידע.	בפארק / יער מרכזי	100			
	באתר ביקור אחר		50		
	בכל יער		39		
	במשרדי קק"ל		44		
	בקרבת כביש ראשי	78			
	בתוך עיר			22	
	במרכז מבקרים אחר		39		
	במרכז מסחרי		50		
	בתחנות דלק	72			
	אחר:				
שיקולי מיקום לעמדות מידע ארעיות (בחגים וכיו"ב).	בפארק / יער מרכזי	100			
	בצירי תנועה ראשיים		67		
	ביציאה מערים		44		
	בתחנות דלק		67		
	בקניונים (ערב החג)		50		
	באתרי ביקור אחרים		56		
	בשיתוף עם ארגונים אחרים	72			
	אחר:				

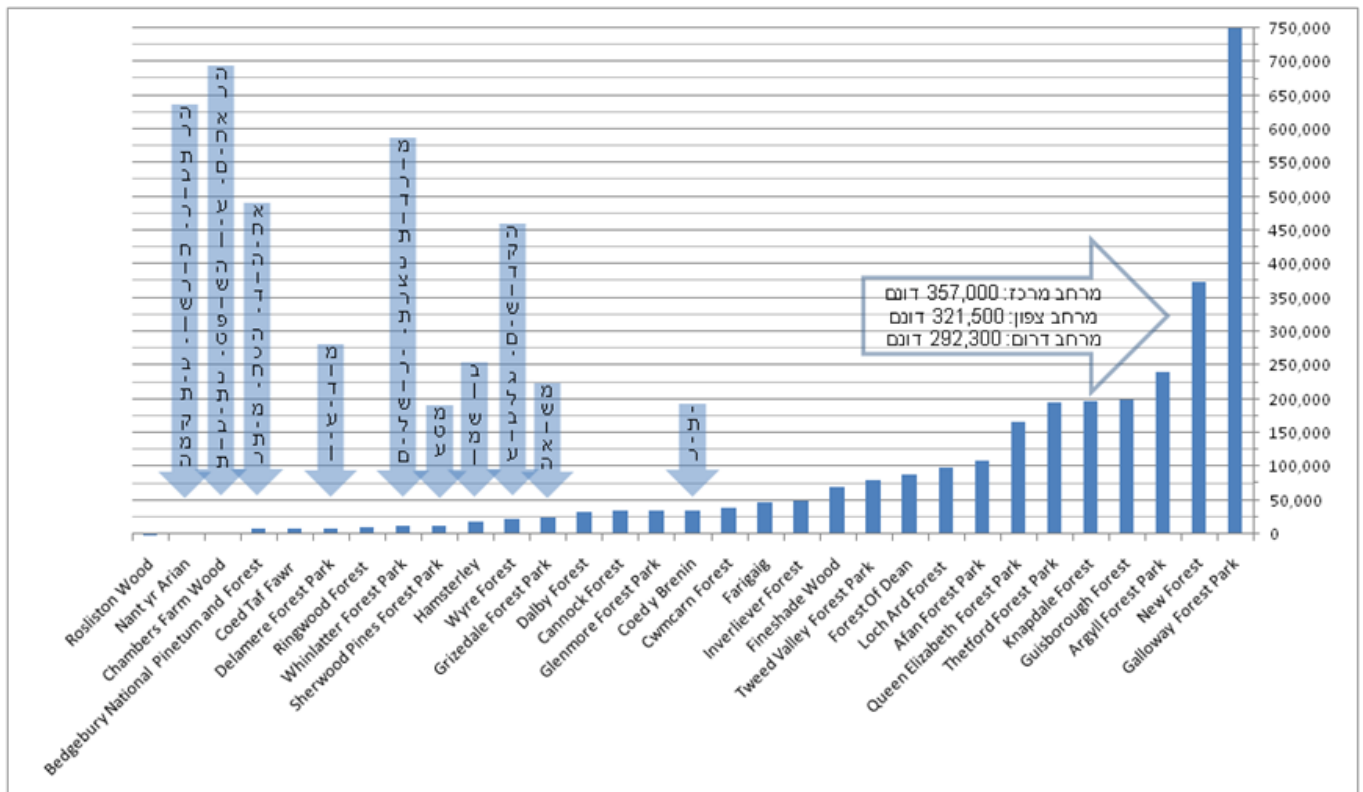
מהו הביקוש הציבורי שנק"ל צריכה לענות עליו בפיתוח מרכזי המבקרים והמידע?

נא להחזיר השאלון המלא לח"מ, לפי הפרטים המופיעים בתחתית הדף, עד יום א' 18.10.09.
תודה, נתן סאס

סקר מרכזי מבקרים יערניים בבריטניה

היערות בבריטניה משמשים בעיקר יעד לתיירות פנים, והמידע שניתן לגביהם מיועד בעיקר למשתמשים ביערות. סקירת צורת השירות בבריטניה נראתה דומה במשהו ליערות ישראל. ראוי לציין, כי יערות בריטניה מגוונים יותר מיערות ישראל, ועשירים בצומח, במוקדי מים, טבע ונוף. גודל היערות המספקים מרכזי מבקרים נע בין מאות דונמים למאות אלפי דונמים.

להלן התפלגות גודל היערות שנסקרו בבריטניה, בהשוואה ליערות נבחרים בארץ. גודלם של היערות בארץ, לרבות יער יתיר ששטחו הנרחב ביותר, הינו בסדר הגודל של היערות הקטנים בבריטניה. ישנם יערות בבריטניה ששטחם כשטח היערות הכולל של המרחבים בארץ.



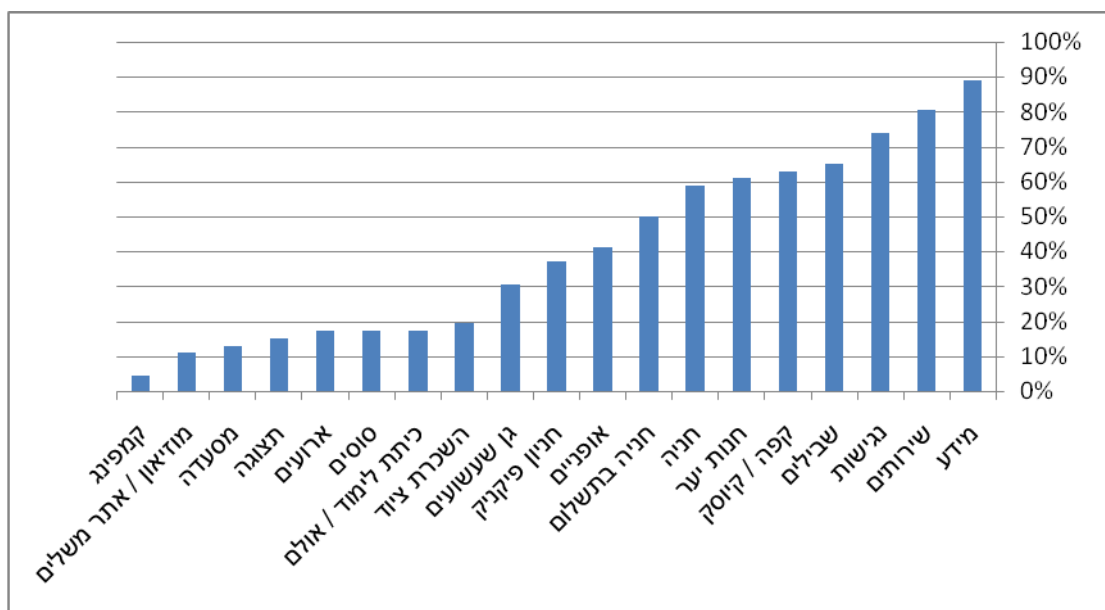
נסקרו היערות המספקים שירותי מרכז מבקרים, כפי המופיע באינטרנט, ובסה"כ אופיין השירות ב- 47 יערות עם מרכזי מבקרים.

מניתוח התפלגות מרכיבי השירות במרכזים היערניים בבריטניה עולה, כי הם מספקים מידע ופעילות בסביבת המרכז. לפחות מחציתם מספקים מידע, שירותים סניטריים, נגישות, שבילים, קפה/קיוסק, חנות יער, חניה וחניה בתשלום. פירוט מרכיבי השירות והתפלגותם מופיע בעמוד הבא.

מהניתוח עולה, כי המרכזים מספקים שירותים בתשלום לצד שירותים חינמיים.

מרכזי המבקרים היערניים בבריטניה מופעלים בדרך כלל על ידי שירות היערות הבריטי (UKFS). מספר מרכזים מופעלים על ידי הרשות המקומית, בה נמצא היער ו/או ע"י קרן (NGO).

נבחנו מספר מרכזי מבקרים יערניים גם בצפון אמריקה. שלושה מרכזים בקליפורניה ואחד במישור המופעלים ע"י שירות היערות (USFS), וכן מרכז נוסף בקליפורניה ושניים בקנדה, המופעלים ע"י עמותות. מרכזים אלה משרתים בדרך כלל יערות העולים בסדר גודל על זה הנהוג בבריטניה. המרכזים מספקים בדרך כלל לפחות מידע, תצוגה, חנות יער, חניון פיקניק ושבילים, וכוללים מוזיאון או אתר משלים.



מצאי פיסי ושירות

השירות שקק"ל מספקת למבקרים והתשתית הפיסית והתכנונית בהקשר זה נבחנו, על מנת לאפיין את דפוסי הביקור והכוונתו. המצאי הפיסי והתכנוני בעל חשיבות גם לקביעת סדרי עדיפות לפיתוח.

המידע שקק"ל מספקת ברשת

מתוך הנחה, שמרכזי קק"ל יוקמו על בסיס ההיצע הקיים, ומתוך מחשבה על המשך פיתוח ומתן שירות למשתמשים הקיימים, נבדק היצע אתרי קק"ל המפורט באתרי האינטרנט שלה, הכולל למעלה מ- 100 אתרים בכ- 70 יערות ומידע בנושאים המפורטים להלן.

אירועים וטיולים: אפשרות להשתתפות הציבור, אירועי הקשורים למועד או חג, פסטיבלים באתרי קק"ל ובקרבתם שקק"ל מעורבת בהם, אירועים מחזוריים כגון שישי שבועי, תכנית אירועים חודשית. **מסלולי טיול:** המלצה לטיול החודש, בעקבות עצים עתיקים, מסלולי טיול לאופניים, ארכיאולוגיה, היסטוריה ומורשת, מסלולי הליכה, אתרים ביערות המותאמים למוגבלים בתנועה, מידע מפורט על אתרי קק"ל, חניונים ביערות ובפארקים וכללי התנהגות ביערות ובפארקים.

מפות ומיפוי (GIS): האתר מאפשר לבנות מפה אינטראקטיבית שאת הנתונים המרכיבים אותה ניתן לבחור. האתר מאפשר גישה והתמקדות בשכבות מידע גיאוגרפיות בתחומי הפעילות של קק"ל, כגון אתרי הנופש והטיול ביערות והפקת מפות גישה והתמצאות.

יערות ופארקים: מידע על אתרי קק"ל, חניונים ביערות ובפארקים, אתרים ביערות המתאימים למוגבלים בתנועה, יערות קהילתיים, הפארקים המטרופוליניים, מפעל הייעור של קרן קימת לישראל, כללי התנהגות ביערות ובפארקים, נושאים ייחודיים כגון 60 צמחי בר לכבוד 60 שנה למדינה.

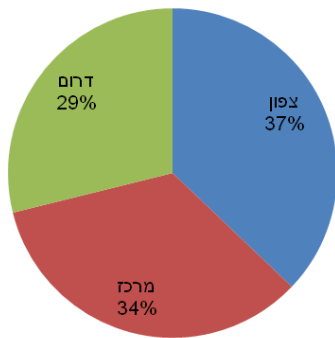
מידע מקצועי: קק"ל כפקיד היערות מספקת מידע על כריתה והגנה על עצים, איכות סביבה, התחממות גלובלית, הודעות דוברות.

קרקעות העם היהודי: מידע כללי ודיון ציבורי בנושא קרקעות העם היהודי, רשימת נכסי נעדרים. האתר מאפשר יצירת קשר גם בנושאים הבאים: "חלון ירוק" מידע לנוער ומורים על פעילות חינוכית, ארכיון צילומי קק"ל, אפשרויות תרומה, קישורים לארגונים מוסדות ונושאים הקשורים לפעילות קק"ל, סרטי וידאו, משחקים והורדות ועוד.

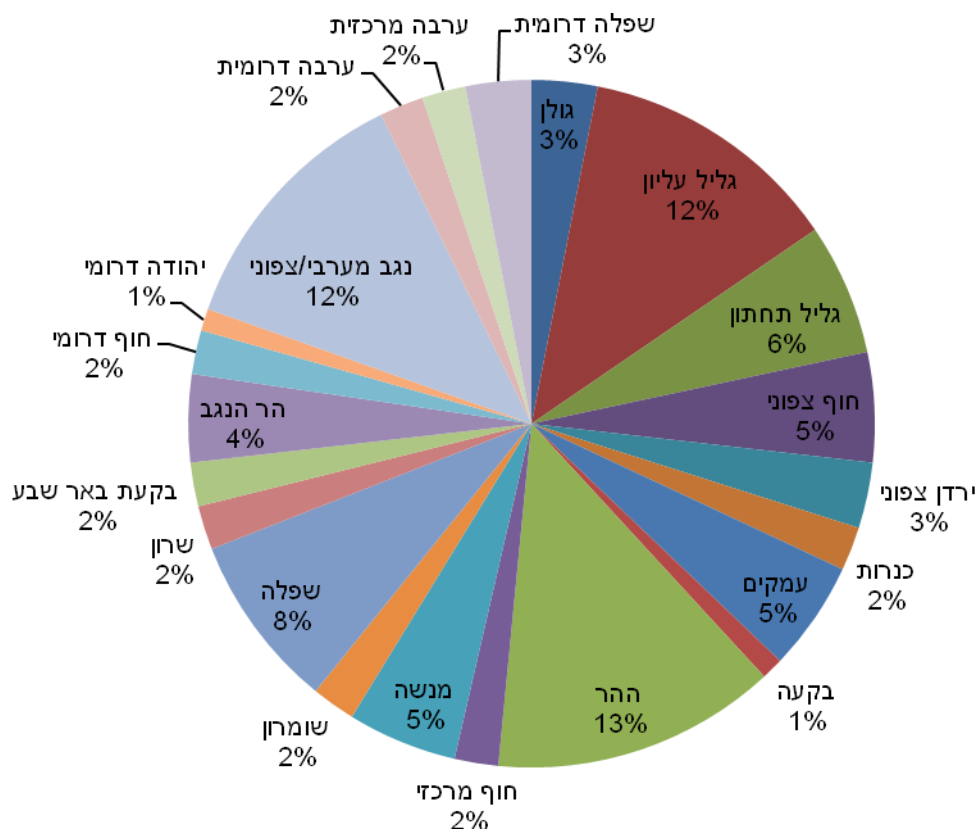
פעילות קק"ל מיוצגת באינטרנט גם על ידי גורמים שונים: חברות רכיבה על אופניים, ניווטים, מסלולים, בעלי אתרים פרטיים הנסמכים על חוויות אישיות ועוד.

התפלגות אתרי הביקור של קק"ל

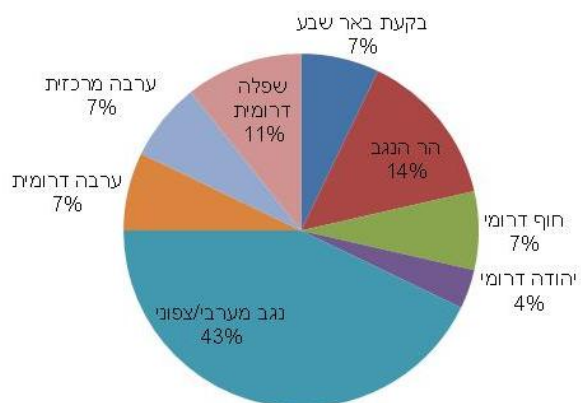
אין הבדל משמעותי בהתפלגות פרסום אתרי קליטת קהל לפי מרחבים, או בהפניה אליהם, כמתואר בתרשים להלן.



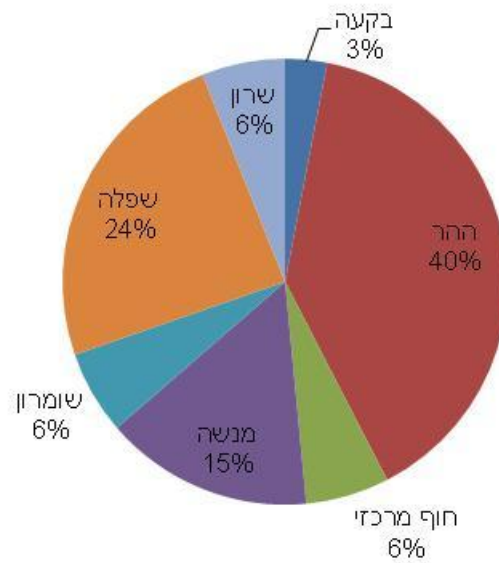
מהתפלגות קליטת קהל לפי אזורים כמשתקף בפרסומי הקק"ל, עולה כי האזורים המובילים בפרסום הם גליל עליון, נגב מערבי, וההר (הרי יהודה) – 3 אזורים משלושה המרחבים.



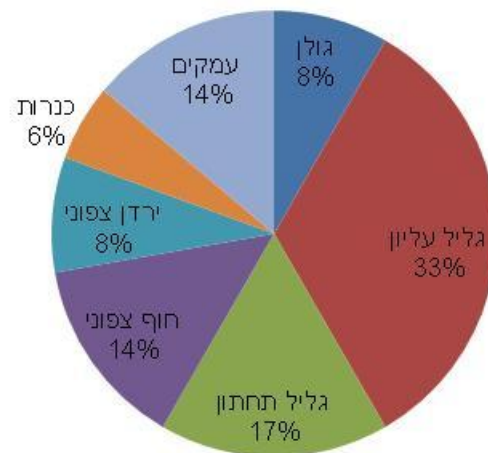
במרחב דרום, עיקר ההכוונה היא לנגב הצפוני המערבי, ופחות מכך להר הנגב ולשפלה הדרומית.



במרחב מרכז, ההכונה היא בעיקר לאזור ההר, ופחות מכך לאזור השפלה ומנשה.



במרחב צפון, מרכז הכובד של ההכונה הוא הגליל העליון, ופחות מכך לגליל התחתון, העמקים והחוף הצפוני.



להלן פירוט אתרי קק"ל והיצע השירות בהם לפי מרחבים, כפי שהתפרסם ברשת. בועדת ההיגוי, עלה כי רשימה זו אינה מבטאת את מלוא השירות שקק"ל מציעה, את התפלגות קליטת הקהל באתריה ואת עמדות המרחבים בעניין הכוונת הקהל. יחד עם זאת, זהו המידע שקק"ל מספקת לציבור.

בטבלאות שלהלן מוצג גם פירוט של היקף, רמת פיתוח ושימוש של האתרים.

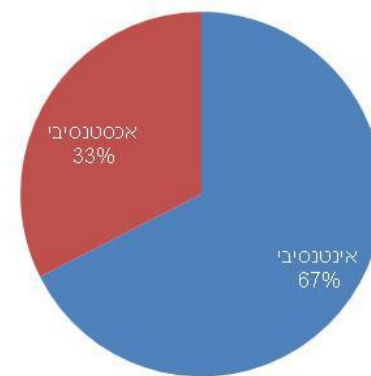
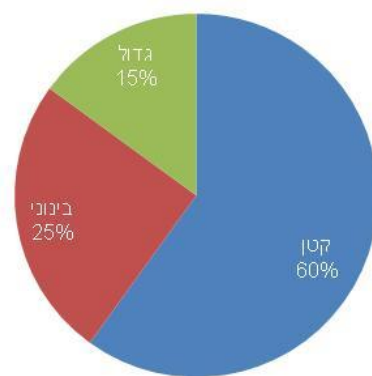
מרחב צפון- תשתית לקליטת קהל חלקי להגדרת נציג המרחב (מתוך פרסומי קק"ל ברשת).

#	אזור	שם	מקום	מה	היקף	רמת פיתוח	שימוש
1	גולן	חניון חטיבת ברק	בכביש גשר בנות יעקב - נפח	אנדרטה וחניוני דרך	ב	אינ	אתר
2	גולן	חניון סיירת אגוז	בכביש חרמון - בניאס	שולחנות פיקניק, מתקני משחק	ק	אינ	אתר
3	גולן	חניון מי גהה	בדרום רמת הגולן ליד בני יהודה	אנדרטה, תצפית, שולחנות פיקניק	ב	אינ	אתר
4	גליל עליון	פארק אדמית	בכביש הצפון, ליד קיבוץ אדמית	דרך נוף, מערת קשת, שולחנות פיקניק, בוסתני נוף, שירותים שבילים	ב	אינ	פארק
5	גליל עליון	חניוני יערות ביריה	בכביש צפת-ביריה	מצודה צלבנית, חניון ומצפור נוף, בית כנסת עתיק בנבורייה, דרכי נוף	ק	אינ	יער
6	גליל עליון	חניון יער פרוד ברעם	בכביש עכו-צפת, ליד קיבוץ פרוד	שולחנות פיקניק	ק	אכס	יער
7	גליל עליון	חניון יער ברעם	בכביש שלומי-סאסא	מגדל תצפית, שולחנות פיקניק	ב	אכס	יער
8	גליל עליון	פארק גורן	בכביש הצפון ליד מושב גורן	מצפור נוף למונפור, אמפיתאטרון, שולחנות פיקניק, שבילי טיול	ג	אינ	פארק
9	גליל עליון	חניון נחל שרף גורן	כביש 889 מצפון לגרנות	אתר עתיקות בתי בד ובורות מים. מתקני משחק שולחנות פיקניק	ג	אכס	פארק
10	גליל עליון	חניון האלה הרי נפתלי	מערבית לצומת מצודת ישע	עצי אלה אטלנטית, שולחנות פיקניק	ק	אכס	אתר
11	גליל עליון	חניון חומה ומגדל (חניתה תחתית)	כביש שולמי - חניתה	שחזור העלייה לחניתה. שולחנות פיקניק, תצפית נוף, מתקני משחק	ק	אינ	יער
12	גליל עליון	חניון נבי-יושע	ליד מצודת ישע	מצפור נוף, שולחנות פיקניק	ג	אינ	יער
13	גליל עליון	חניון נחל לימון נחל לימונים	בכביש עכו-צפת	שולחנות פיקניק, אתר עתיקות, שבילי טיול	ק	אכס	אתר
14	גליל עליון	חניון נופש עין זיתים	בכביש עכו-צפת	מתקני משחק מעץ, שולחנות פיקניק	ק	אכס	אתר

#	אזור	שם	מקום	מה	היקף	רמת פיתוח	שימוש
15	גליל עליון	חניון מושב מירון	בכביש עכו-צפת, ליד צומת מירון	שולחנות פיקניק	ג	אכס	יער
16	גליל תחתון	חניוני דרך הנוף יער בית קשת	בית צומת גולני, נצרת ובית קשת	מצפורי נוף, חניונים, שבילי הליכה	ג	אין	דרך נוף
17	גליל תחתון	ציפורי	כביש 79 דרום מזרחית להסוללים	מרכז שדה, מסלולי רכב, שבילים עתקות	ק	אין	יער
18	גליל תחתון	הר תורען	צומת מצפה נטופה	מגדל תצפית, מצפורי נוף, שולחנות פיקניק	ק	אין	יער
19	גליל תחתון	יער לביא	צומת גולני מעל העיר טבריה	מתקני משחק מעץ, שולחנות פיקניק	ק	אין	יער
20	גליל תחתון	חניוני יער אחיהוד	בכביש עכו-צפת בכיסה להר גמל	תצפית, שולחנות פיקניק	ק	אין עירוני	יער
21	גליל תחתון	פארק אוסטרליה	יער שגב בכביש יבור-גוש שגב	שולחנות פיקניק	ק	אכס	אתר
22	גליל תחתון	מתלול צורים	כביש תפן כרמיאל	תצפית נוף, פסול באבן, פינות ישיבה	ק	אכס	אתר
23	חוף צפוני	חניון יער חוף הכרמל	בכביש פורדיס-חיפה	מגדל תצפית "עופר", חניון נופש פעיל, מצפורי נוף	ק	אכס	יער
24	חוף צפוני	חניון חוף בצת חוף גליל	טיילת חוף אכזיב	שולחנות פיקניק וספסלי ישיבה	ב	אין	אתר
25	חוף צפוני	חניוני אכזיב חוף גליל	בכביש נהריה-ראש נקרה	שולחנות פיקניק	ג	אין	אתר
26	חוף צפוני	חניון לימן בצת חוף גליל	כביש 4 נהריה – ראש הנקרה	בקרבת הים, חורשת האקליפטוס, שולחנות פיקניק ומתקני משחק	ב	אכס	אתר
27	חוף צפוני	חניון כברי חוף גליל	כביש 89	טחנת קמח ישנה, שולחנות פיקניק	ק	אין	יער
28	ירדן צפוני	אגמון החולה	החולה	פארק, מבנה כניסה, שרותים כניסה בתשלום	ק	אין	פארק
29	ירדן	פארק הירדן	צומת בית ציידה מזרחית	אמת מים, טחנות קמח על הירדן, שולחנות	ב	אין	פארק

#	אזור	שם	מקום	מה	היקף	רמת פיתוח	שימוש
	צפוני		לגשר אריק	פיקניק			
30	ירדן צפוני	פארק המעיין	מטולה, בכניסה לעיר	מעין, גשרי עץ, שולחנות פיקניק	ק	אינ עירוני	אתר
31	ירדן צפוני	חניון גבעת שחומית (הר נחש)	בקרית שמונה	מגדל תצפית, שולחנות פיקניק	ב	אינ עירוני	אתר
32	כנרת	מעין עין פוריה יער שוויץ	ליד אכסניית הנוער	מעין, שולחנות פיקניק	ק	אינ	אתר
33	כנרת	יער שוויץ	מעל העיר טבריה	מצפורי נוף, דרך נופית, שולחנות פיקניק	ק	אינ	פארק
34	עמקים	חניוני דרך נוף גלבע	כביש הסרגל לצומת נבות	שולחנות פיקניק, מצפורי נוף	ק	אינ	יער
35	עמקים	חניון תל יזרעאל ועין יזרעאל	ליד קיבוץ יזרעאל	תל ארכיאולוגי, שולחנות פיקניק, תצפית לנוף, שביל הליכה	ב	אכס	אתר
36	עמקים	לנדוי- יער השומרים	כביש 722, צומת השומרים	שולחנות ומתקנים	ב	אינ	יער
37	עמקים	חניון הקנטרה נחל חרוד	כניסה מבית שאן לניר דוד	שולחנות פיקניק, שביל טיול	ק	אכס	אתר
38	עמקים	פארק המעיין	כפר תבור	שולחנות פיקניק, מדשאות, טיילת, מתקני משחק	ק	אינ	אתר
39	עמקים	חניון מנחמיה	ביישוב מנחמיה	לדרך נופית יער אשכול, שולחנות פיקניק, תצפית	ק	אינ	אתר

במרחב צפון, האתרים אליהם מכוונת קהל הם בעיקר קטנים ואינטנסיביים.



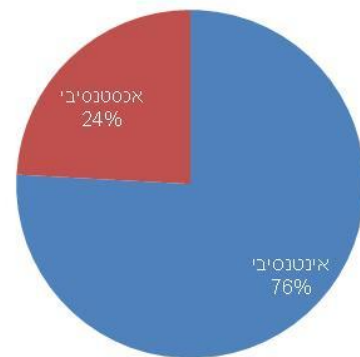
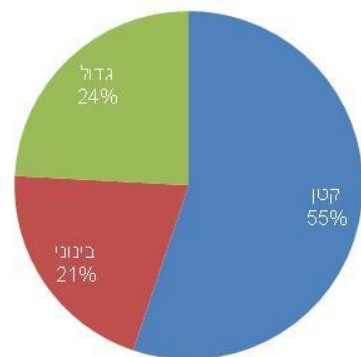
מרחב מרכז - תשתית לקליטת קהל חלקי להגדרת נציג המרחב (מתוך פרסומי קק"ל ברשת).

#	אזור	שם	מקום	מה	היקף	רמת פיתוח	שימוש
1	בקעה	אנדרטת הביקעה	ליד מושב פצאל	שולחנות פיקניק, מתקני משחק	ק	אינ	אתר
2	ההר	חניון גוילי אש	ביער הקדושים, מעל למושב כסלון	אנדרטה לשואה, שולחנות פיקניק.	ב	אינ	יער
3	ההר	סטף הר איתן	בין שכונת עין כרם לקיבוץ צובה	שחזור חקלאות עתיקה, שולחנות פיקניק, מעיינות ובריכות, מוקד מידע, השכרת אופניים, מזנון ושירותים.	ק	אינ	אתר
4	ההר	פארק העצמאות ארה"ב	בין נס הרים לבר גיורא	מגרשי משחקים, מרכז שדה חינוכי, מסלולי טיול, שולחנות פיקניק, מוקד מידע, מזנון ושירותים.	ב	אינ	פארק
5	ההר	אנדרטת פורצי הדרך פארק רבין	מול שואבה בכביש ירושלים-ת"א	חניון, מתקנים, הנצחה	ק	אינ	אתר
6	ההר	מצפה שער הגיא פארק רבין	מול חאן שער הגיא	תצפית, הנצחה לגדוד החמישי של חטיבת הפלמ"ח.	ק	אינ	אתר
7	ההר	יער ירושלים	בין שכונת גבעת שאול לעין כרם	שולחנות פיקניק, מתקני משחק.	ב	אינ	יער
8	ההר	יער רמות	בין שכונת רמות לשועפת	שולחנות פיקניק, מתקני משחק וספורט.	ק	אינ	יער
9	ההר	יער גילה	בשכונת גילה	שולחנות פיקניק, מתקני משחק וספורט.	ק	אינ	פארק
10	ההר	יער השלום	מתחת לטיילת ארמון הנציב	שולחנות פיקניק, מתקני משחק לחובבי ספורט, טיילת נוף.	ק	אינ	פארק
11	ההר	יד קנדי וחרבת סעדים, עמינדב	ממערב למושב עמינדב	אנדרטה לזכר ג'ון קנדי, שולחנות פיקניק, מעיינות, מתקני ספורט, מגרש ספורט משולב	ב	אינ עירוני	יער
12	ההר	פארק בגין ועין קובי	מזרחית למושב מבוא בית"ר	שולחנות פיקניק, ברזיות, נביעת מעין, מתקני משחק, אתר ארכיאולוגי.	ק	אכס	יער
13	ההר	פארק רבין בשער הגיא	פרוזדור ירושלים	חניונים, הנתחה, שלטי הכוונה והסבר, מסלולים	ג	אכס	פארק
14	ההר	חניון הצנחנים	פסגת זאב- נוה יעקב	שולחנות פיקניק, מתקנים, הנצחה	ק	אכס עירני	יער
15	חוף מרכזי	פארק נחל חדרה	בשפך הנחל לים ליד תחנת הכוח	שולחנות פיקניק	ק	אינ	פארק

#	אזור	שם	מקום	מה	היקף	רמת פיתוח	שימוש
16	חוף מרכזי	חניון יער חדרה	ליד תחנת הרכבת	חניון נופש פעיל, שולחנות פיקניק	ק	אכס עירני	יער
17	מנשה	חניוני יערות יוקנעם ומנשה	מערבית לכביש 66 ולאורך כביש 672	מסלולים, מעינות, מתקנים, שבלי אופנים, הנצחה	ג	אינ	פארק
18	מנשה	חניוני הזורע	בכביש מגידו-יוקנעם	שולחנות פיקניק, מתקני משחק	ג	אינ	פארק
19	מנשה	חניון שער הכרמל	ליד צומת אליקים	שולחנות פיקניק, מערות קבורה מתקופת המשנה והתלמוד	ב	אינ	אתר
20	מנשה	פארק אלונה והר חורשן	סמוך למושב עמיקם	אתרי עתיקות, פירי מים, שולחנות פיקניק	ק	אינ	פארק
21	מנשה	חניון אליקים	בכביש יוקנעם-עילית	שולחנות פיקניק, מתקני משחק	ק	אכס	אתר
22	שומרון	פארק ז'בוטינסקי, שוני	ליד בנימינה ורמת הנדיב	מרכז חינוכי, אתר ארכיאולוגי, תיאטרון, שולחנות פיקניק, מוזיאון עתיקות פתוח, מוזיאון לפיסול	ק	אינ	פארק
23	שומרון	חניון יער עירון	בכביש חדרה-מגידו	חניון נופש פעיל, אמפיתאטרון, שולחנות פיקניק	ק	אכס	יער
24	שפלה	חניוני יער בן שמן	ממזרח לכפר הנוער בן שמן	מתקני משחק וספורט, שולחנות פיקניק, מגדל תצפית, פיסול סביבתי, אתרים ארכיאולוגיים	ג	אינ	יער
25	שפלה	פארק איילון-קנדה	בכביש ירושלים-תל אביב	מתקני משחק וספורט, מעיינות, בריכות ואמות מים, אתרי ארכיאולוגיה, מצפורים שבילי טיול.	ג	אינ	פארק
26	שפלה	חניון יער חולדה	בכביש צומת נחשון-רחובות	אתר היסטורי, מתקני ספורט, מוזיאון "בית הרצל".	ק	אינ	יער
27	שפלה	פארק בריטניה עדולם	בין צומת האלה לבית גוברין	מגדל תצפית, שולחנות פיקניק, פיסול סביבתי, תצפיות על בע"ח, מתקני משחק וספורט, שביל טיול, אתרים ארכיאולוגיים.	ג	אינ	פארק
28	שפלה	דרך הפסלים - יער הנשיא	בין צומת שמשון לצומת נחשון	פיסול סביבתי, שולחנות פיקניק, מתקני משחק, שבילי טיול, תצפיות ואתרים ארכיאולוגיים.	ב	אינ	יער
29	שפלה	חניון מצפה הראל פארק רבין	ליד מושב תעוז	מגדל תצפית, שולחנות פיקניק, דגם של דרך בורמה, חניון.	ק	אינ	אתר

#	אזור	שם	מקום	מה	היקף	רמת פיתוח	שימוש
30	שפלה	חניוני דרך בורמה פארק רבין	ביער אשתאול	מסלול רכוב, תניונים , מעין, הנצחה	ב	אינ	פארק
31	שפלה	פארק הלוחם בחרובית	בשפלת יהודה ליד כפר מנחם	פארק הלוחם, מתקני משחק ושולחנות פיקניק, דרכי נוף ואתרים ארכיאולוגיים.	ב	אכס	יער
32	שפלה	מערות עדולם	מדרום לנחל האלה כביש 375	אתרים ארכאולוגיים שבילי אופניים ושבילים להולכי ברגל.	ב	אכס	פארק
33	שפלה	גבעת ישעיהו משרדים	כביש 375	מרכז ארכיאולוגי חינוכי משותף לקק"ל ולרשות העתיקות	ק	אכס	אתר
34	שפלה	יער ראש העין	בתוך העיר	יער קהילתי, מסלולים חניונים	ק	אכס עירני	יער
35	שרון	נחל אלכסנדר	עמק חפר, סמוך לאלשייב	שולחנות פיקניק, טיילת על גדת הנחל, צפייה בצבי מים	ב	אינ	פארק
36	שרון	חניון יער קדימה	בשרון, ממזרח ליישוב קדימה	שולחנות פיקניק, מתקני ספורט	ק	אינ	יער
37	שרון	אילנות	כביש 4	אוסף עצים ארבורטום	ק	אכס	אתר

במרחב מרכז, האתרים אליהם מכוונת קהל הם בעיקר קטנים ואינטנסיביים.

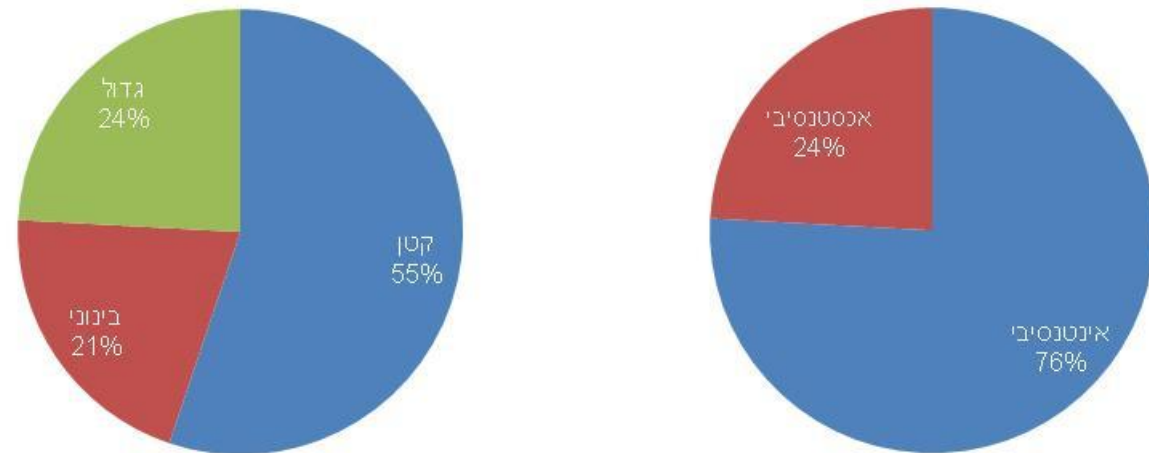


מרחב דרום- תשתית לקליטת קהל חלקי להגדרת נציג המרחב (מתוך פרסומי קק"ל ברשת).

#	אזור	שם	מקום	מה	היקף	רמת פיתוח	שימוש
22	נגב מערבי/צפוני	חניון הודיה	מצומת הודיה כביש 232	שולחנות פיקניק, אתר ארכיאולוגי	ק	אכס	אתר
23	ערבה דרומית	פארק תמנע	בדרום הערבה	מרכז מבקרים על שפת אגם תמנע, מסלולי נסיעה, ציורי קיר, עתיקות שולחנות פיקניק, מופע מולטימדיה "מנהרות הזמן" (כניסה בתשלום)	ג	אינ	אתר
24	ערבה דרומית	פארק הצפרות אילת	צפונית מזרחית לעיר אילת	מרכז מבקרים, מסלולי טיול ברכב וברגל, שולחנות פיקניק	ק	אינ עירוני	פארק
25	ערבה מרכזית	פארק ספיר	בכביש הגישה ליישוב ספיר	שולחנות פיקניק, מתקני גריל, מדשאות, אגם, אתר פסלים "חיים במדבר", שירותים ביולוגיים	ק	אינ	אתר
26	ערבה מרכזית	חניוני דרך הערבה	לאורך הכביש לאילת	שולחנות פיקניק, מתקני גריל, חניוני דרך לנהגים	ק	אינ	אתר
27	שפלה דרומית	יער המלאכים- שחריה	בין קרית גת לצומת לכיש	חניון נופש פעיל, מתקני משחק, מצפורי נוף, מסלולי רכיבה על אופניים, ברזיות לחניונים	ג	אינ עירוני	יער
28	שפלה דרומית	חניוני יער להב	בצפון הנגב	חניוני פיקניק, מתקני משחק, אתרי עתיקות, מצפורי נוף, מוזיאון ג'ו אלון לתרבות הבדואים, לידיעת הארץ והכרת האזור, מסלולי אופניים	ג	אכס	יער
29	שפלה דרומית	חניון יער אמציה	ליד אמציה	שולחנות פיקניק, אתרים ארכיאולוגיים	ב	אכס	יער
12	נגב מערבי/צפוני	חניון יגאל אלון	צומת בית הקמח	שולחנות פיקניק, אנדרטה לחטיבת יפתח	ק	אינ	אתר
13	נגב מערבי/צפוני	חניון צוקרמן בארי	הכניסה מכביש 232	שולחנות פיקניק, ברזי מים, אנדרטת "חץ שחור" ו"בית שביתת הנשק"	ק	אינ	אתר
14	נגב מערבי/צפוני	חניון רעים בארי	דרומית לבארי כביש 232.	דרכים , חניון	ק	אינ	יער
15	נגב מערבי/צפוני	חניון נחביר בארי	מערבית לקיבוץ	שימור אתרים, חניון, מסלולי רכיבה, שילוט הכוונה והסבר	ק	אינ	יער
16	נגב מערבי/צפוני	יער בארי	בכביש 232 ליד בארי	מסלולי הליכה, נסיעה ורכיבה על אופניים, שירותים ביולוגיים, מתקני משחק, ברזי מים, אתרים ארכיאולוגיים והיסטוריים, מוקדי פריחה	ק	אינ	יער

#	אזור	שם	מקום	מה	היקף	רמת פיתוח	שימוש
17	נגב מערבי/צפוני	פארק אופקים	באופקים	שולחנות פיקניק, פיסול סביבתי, מתקני גריל, שירותים ביולוגיים, מסלולי נסיעה, אתרים ארכיאולוגיים	ב	אינ עירוני	פארק
18	נגב מערבי/צפוני	פארק אשכול (גן לאומי)	ליד נחל הבשור	מדשאות, עצי תמר, מעיינות, בריכת שחייה, שולחנות פיקניק (הכניסה בתשלום)	ג	אינ עירוני	פארק
19	נגב מערבי/צפוני	חניון איבים אופקים	מכביש 232	שולחנות פיקניק, שירותים ביולוגיים	ק	אינ עירוני	יער
20	נגב מערבי/צפוני	חניון נבי מרעי	פניה מכביש זיקים-כרמיה	שולחנות פיקניק, ברזי מים	ק	אינ עירוני	אתר
21	נגב מערבי/צפוני	פארק נחל גרר	ליד נתיבות	חניון נופש פעיל, מתקני משחק מעץ, מתקני גריל, שולחנות וברזיות, אתרים ארכיאולוגיים	ב	אכס	פארק
22	נגב מערבי/צפוני	חניון הודיה	מצומת הודיה כביש 232	שולחנות פיקניק, אתר ארכיאולוגי	ק	אכס	אתר
23	ערבה דרומית	פארק תמנע	בדרום הערבה	מרכז מבקרים על שפת אגם תמנע, מסלולי נסיעה, ציורי קיר, עתיקות שולחנות פיקניק, מופע מולטימדיה "מנהרות הזמן" (כניסה בתשלום)	ג	אינ	אתר
24	ערבה דרומית	פארק הצפרות אילת	צפונית מזרחית לעיר אילת	מרכז מבקרים, מסלולי טיול ברכב וברגל, שולחנות פיקניק	ק	אינ עירוני	פארק
25	ערבה מרכזית	פארק ספיר	בכביש הגישה ליישוב ספיר	שולחנות פיקניק, מתקני גריל, מדשאות, אגם, אתר פסלים "חיים במדבר", שירותים ביולוגיים	ק	אינ	אתר
26	ערבה מרכזית	חניוני דרך הערבה	לאורך הכביש לאילת	שולחנות פיקניק, מתקני גריל, חניוני דרך לנהגים	ק	אינ	אתר
27	שפלה דרומית	יער המלאכים-שחריה	בין קרית גת לצומת לכיש	חניון נופש פעיל, מתקני משחק, מצפורי נוף, מסלולי רכיבה על אופניים, ברזיות לחניונים	ג	אינ עירוני	יער
28	שפלה דרומית	חניוני יער להב	בצפון הנגב	חניוני פיקניק, מתקני משחק, אתרי עתיקות, מצפורי נוף, מוזיאון ג'ו אלון לתרבות הבדואים, לידיעת הארץ והכרת האזור, מסלולי אופניים	ג	אכס	יער
29	שפלה דרומית	חניון יער אמציה	ליד אמציה	שולחנות פיקניק, אתרים ארכיאולוגיים	ב	אכס	יער

במרחב דרום, האתרים אליהם מכוונת קהל הם בעיקר קטנים ואינטנסיביים.



מצאי פסי למרכזי קק"ל

להלן ריכוז אתרי קק"ל שמתפקדים או שנועדו לתפקד כ"מרכז מבקרים" או מרכז שירות ושיש לבחון את הפוטנציאל שלהם לשמש כמרכזי קק"ל.

מרחב צפון

קיים	הפעלה	שימוש עיקרי	בהקמה	מתוכנן / לתכנון
אגמון החולה	בשיתוף ציבורי	מתקן יעודי	עמק התכלת	אגמון החולה
אחוזת דוברובין	עמותה	מוזיאון	עמק המעינות	
ביריה	קק"ל	משרדים ומוזיאון		
ציפורי	לא פעיל	מחנה נוער		
לביא	לא פעיל	מחנה נוער		
כברי	קק"ל	משרדים		
קרית שמונה	לא פעיל	משרדים		

מרחב מרכז

קיים	הפעלה	שימוש עיקרי	בהקמה	מתוכנן/לתכנון
בר גיורא	בשיתוף מסחרי	מתקן יעודי	שער הגיא	
סטף	בשיתוף מסחרי	מתקן יעודי	אילנות	
יד קנדי	קק"ל	מרכז הנצחה		ג'וערה
חולדה	בשיתוף מסחרי	מוזיאון		
שוני	בשיתוף ציבורי	מ. נוער ומוזיאון		
תל אביב	קק"ל	מוזיאון		
מצפה משואה	מסחרי	מתקן יעודי		מצפה משואה
גבעת ישעיהו	לא פעיל	משרדים ומוזיאון		
מצפה מודיעין	לא פעיל	מתקן יעודי		בן שמן
יער השלום	לא פעיל	משרדים		

מרחב דרום

קיים	הפעלה	שימוש עיקרי	בהקמה	מתוכנן / לתכנון
בית נחמיאס	קק"ל	מוזיאון	בית אשל	בית נחמיאס
יתיר	לא פעיל	מתקן יעודי		שחריה
פלוגות	לא פעיל	משרדים		
תמנע	לא פעיל	מוזיאון		

מצאי תכנוני למרכזי קק"ל

מתחמי תכנון מפורט

להלן רשימת מתחמי התכנון המפורט ושטחם, על בסיס מידע שהתקבל מיחידת הממ"ג. התכניות למתחמים עומדות בשלבים שונים של הכנה ואישור. לא ניתן לנסח קדימות להקמת מרכזי קק"ל מנתונים אלה או את הפוטנציאל להקמתם (המידע באשר להיקף מבני הציבור בתחום תכניות אלה לא סופק). התכניות המאושרות אינן בהכרח בעלות קדימות לפיתוח מרכזי קק"ל.

מרחב צפון

פוטנציאל מבני ציבור	שטח	מתחמים בצפון	פוטנציאל מבני ציבור	שטח	מתחמים בצפון
לא סופק	73,538	דלתון קדש	לא סופק	3,536	יער שוויץ
	74,119	דרך נופית, הר טורען		3,913	פארק גורן (מאושרת)
	84,894	כורזים מערב		4,104	אדמית
	123,534	גבעת המורה		5,549	בירה
	127,561	שגב		12,963	יער אחיהוד
	134,370	בית שאן דרום		24,462	געתון יחיעם
	145,401	עמק יזרעאל		25,357	חניתה מצובה
	217,847	חוף כרמל ושומרון		27,070	מירון
		קדרים שפר		27,119	נטועה צונם
		אלונים (ג/ 18092)		27,538	לביא
		החולה		27,609	כברי
		חוף כרמל חיפה		30,240	לימונים רזים
		חוף כרמל מבוא העמקים		30,391	שכניה אביב
		חזון כמון		34,566	מורדות נפתלי
		יערות הקשת הגדולה		35,654	גני חוגה
		כפר החורש		37,246	קרית אתא (ג/ 13449)
		מנחמיה		39,974	לוטם קדרים
		נחל חרוד מזרח		40,502	אלקוש מעלות
		נחל חרוד מערב		44,670	פקיעין
		סאסא		44,670	תפן
		עין דור (מאושרת)		46,682	הר אחים עצמון
		עמיעד לבנים		53,455	יער שפרעם
		פלגי מים (מאושרת)		56,704	בית השיטה רמות יששכר
		ציפורי		61,985	ברעם מלכיה
		קצרין		65,017	גילבוע
		קרית אתא (חפאג/ 1273) (מאושרת)		67,108	בקעת יבניאל
		קרית שמונה (מאושרת)		67,456	כפר קיש רכס יבניאל
		קרית שמונה קק"ל		68,570	מסד ארבל
		רמת הגולן		70,952	אלונים (ג/ 14435?)

מרחב מרכז

פוטנציאל מבני ציבור	שטח	מתחמים במרכז	פוטנציאל מבני ציבור	שטח	מתחמים במרכז
לא סופק	35,046	עציון	לא סופק	0	בית הרצל (מאושרת)
	36,092	ציר הגבעות		6	יער קדימה
	36,383	מערות עדולם		720	פארק גילה
	37,739	יער מודיעין		871	בקוע נחשון (מאושרת)
	52,385	מערות עדולם		1,152	נווה יעקב
	91,156	פארק רמות מנשה		1,157	אליקים
		אילנות		1,280	גזר (מאושרת)
		אלונה חורשן (מ/ 250)		1,487	יער חדרה (מאושרת)
		אלונה חורשן (חכ/ 262)		1,734	יער השלום
		בוסתני האלה		2,772	נחל צופים
		גבעת עוז		3,506	חולדה
		ההגנה		3,596	משמר אילון
		יער ירושלים (מי/ 911) (מאושרת)		5,277	הר הרוח
		יער ירושלים (5999)		5,764	פארק ארה"ב
		יער מנשה		5,845	חרובית (מאושרת)
		יער מקורות איילון		6,144	יער חורשים
		יערות ואדי ערה		8,166	בריטניה דרום (מאושרת)
		נחל שילה		9,417	אליקים
		סטף ירושלים		9,424	פארק בגין
		עמק ארזים		10,934	צור נתן
		עמק הארזים		11,016	יער הקדושים (מאושרת)
		פארק 3000		16,069	סטף
		פארק ארה"ב מורחב		19,401	יער צפית
		פארק נופי ירושלים (מי/ 1003)		21,018	גוש כפירה
		פארק נופי ירושלים (מי/ 11569)		21,028	בן שמן צפון
		פארק שרת		26,418	יער כסלון
		צרעה		27,705	יער מגידו
		שוני		30,873	בריטניה צפון (מאושרת)
				33,901	פארק רבין

מרחב דרום

פוטנציאל מבני ציבור	שטח	מתחמים בדרום	פוטנציאל מבני ציבור	שטח	מתחמים בדרום
לא סופק	7,227	ארז	לא סופק	68	פארק מצפה רמון
	8,749	נועם		101	פלוגות
	10,291	אור הנר ניר עם		111	בית שביתת הנשק
	10,523	גברעם		151	חניון הרועה
	12,603	כיסופים		161	איבים
	15,280	שחריה (מאושרת)		213	חורשת מעון
	15,699	משמר הנגב		366	גבעה 69
	16,432	רוחמה		463	פארק בן גוריון
	21,961	רמת בקע		464	חסה
	24,430	אופקים		540	מרכז גילת
	32,489	גבעת גורל		674	משאבים

פוטנציאל מבני ציבור	שטח	מתחמים בדרום	פוטנציאל מבני ציבור	שטח	מתחמים בדרום
	51,114	בארי		1,015	תאשור (מאוסרת)
	95,448	להב שומריה		1,156	צ.הנגב משאבי שדה
	114,535	יתיר		1,394	רהט
		גלאון		1,643	נגוהות שקף
		דביר		1,841	גבעת משמר הנגב
		הודיה - כרמון		2,524	פארק נחל גרר
		חולות אשקלון		2,910	עזריקם
		חורבת זעק		3,277	ניר משה
		יהל		3,336	יד מרדכי
		יוטבתה - קטורה		3,603	בית גוברין
		נתיב העשרה		3,628	כוכב
		סובב דורות		3,700	שובל
		עזוז בארותיים		3,773	דורות
		פארק דרך שור		4,178	שחר (מאוסרת)
		פארק הלס		4,278	נחל אסף
		יתיר מרכז העבודה		4,360	יכני
		נ. אדרים שקמה		5,192	נ.שמריה רנן
		ערד		5,424	נחל זיו תלמי בילו

פעולות מותרות ביער

תמא/ 22/ 4 מפרטת את הפעולות המותרות, בהקשר לשימושים לצרכי ציבור המבקרים, וקובעת בסעיף 11, כי "נוסף על האמור בסעיף 13 א' בתכנית העיקרית, בתכנית מקומית ליער ניתן יהיה לאפשר שימושים לצרכי ציבור המבקרים בתנאים הבאים:

- א. ב"יער נטע אדם קיים", ב"יער נטע אדם מוצע", ב"יער פארק קיים" ו"יער פארק מוצע" ניתן להקים מבנים לשירותים סניטרים ומרכז מידע בשטח שלא יעלה על 50 מ"ר.
- ב. בסוגי היער כמפורט בסעיף 11 א' לעיל, ניתן לאשר מבנה שלא יעלה על 250 מ"ר לצרכי ציבור המבקרים וזאת בתנאי ושטחי היער בתכנית עולים על 4000 דונם.
- ג. בינוי העולה על 250 מ"ר, או בינוי המוצע בתכנית הכוללת שטחי יער הקטנים מ-4000 דונם, יאושר רק לאחר ששוכנע מוסד תכנון, כי היקף שטח היער ואופי הפעילות בו, מחייבים את הקמתו ואין בכך כדי לפגוע ביער. התכנית תובא לאישור המועצה הארצית לתכנון ולבנייה או של ועדת משנה שמונתה לכך.
- ד. הבינוי, מימדיו ועיצובו, משתלבים ביער ובסביבה, תוך התחשבות בחזות הנופית של המרחב.
- ה. ככל הניתן, ימוקם הבינוי בכניסה ליער, במקומות נגישים המשמשים את ציבור המבקרים בתדירות גבוהה, וישען, ככל הניתן, על תשתיות קיימות.
- ו. התכנית תכלול הוראות הנוגעות לתשתיות ובכלל זה מים וביוב.
- ז. השטחים המיועדים לסלילה או ריצוף, דוגמת חניות, יהיו מצומצמים ככל האפשר, ויעשה שימוש במצע שמאפשר חלחול נגר עילי."

הערכת הביקוש לשירות שק"ל מספקת

על מנת להעריך את פוטנציאל הצרכנים של נופש בחיק הטבע, נבדק השימוש במספר תחומים – דיווחי קק"ל על כמות מבקרים באתריה, כמות מבקרים באתרי רשות הטבע והגנים, תיירות כפרית ולינות. כמו כן, נסקרו "מרכזי מבקרים" ומוזיאונים, כדי להעריך את הביקוש לשירות מסוג זה. קהל היעד למרכזי קק"ל הינו ישראלי.

ביקורים באתרי קק"ל

המידע על רמת השימוש והביקוש לתשתית קולטת קהל של הקק"ל מתבסס על הערכות. הודעות הדוברות במועדי שיא מציגות תפוסה של מאות אלפים תוך הצגת אזורי ביקוש.

נותחו הודעות הדוברות לשנת 2008-2009 לפי קריטריונים של:

זירה: קהילתית, מקומית, ארצית ובין לאומית.

נושא: יעור, נב"ט, סביבה, חקלאות מים.

פעילות: אירוע, הנצחה, תרומה, חינוך, מחקר, פיתוח.

הודעות לפי זירה

זירה	קהילתית	מקומית	ארצית	בין לאומית
שעור ההודעות	16%	34%	27%	23%

הודעות לפי נושא

נושא	חקלאות	יעור	מים	נופש בטבע	סביבה
שעור ההודעות	7%	34%	11%	25%	23%

הודעות לפי פעילות

נושא	אירוע	הנצחה	תרומה	חינוך	מחקר	פיתוח
שעור ההודעות	21%	14%	7%	11%	20%	27%

הסביבה העסקית

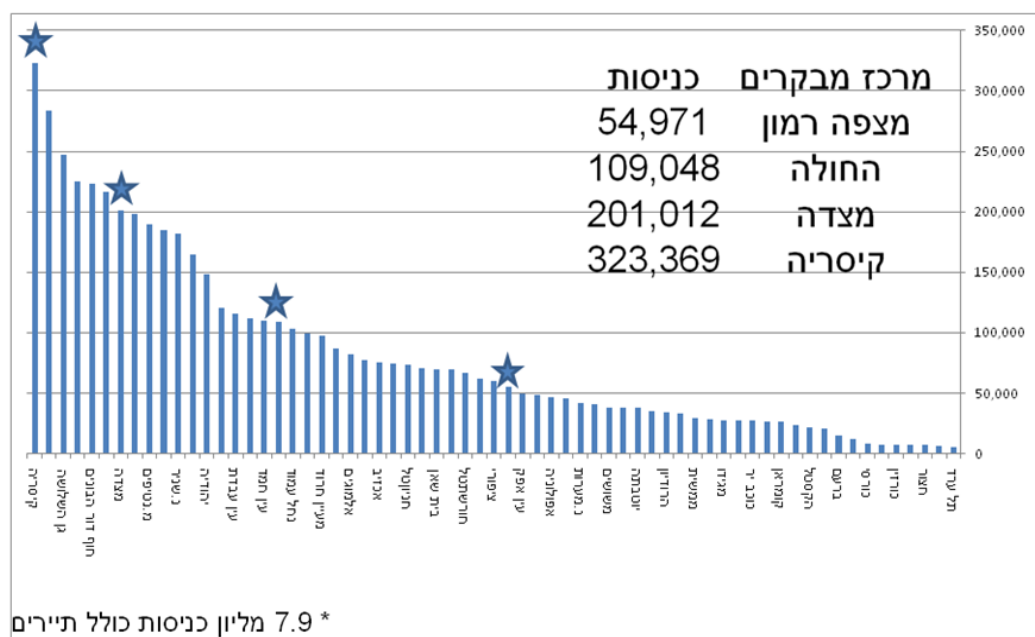
מרכזי קק"ל, לכשיוקמו, לא יופעלו בחלל ריק. זירת הפעילות המהווה את "הסביבה העסקית", קיימת וכוללת, בין היתר, את אתרי הביקור של רשות הטבע והגנים, המועצה לשימור אתרים, מרכזי מבקרים פרטיים וציבוריים ואחרים, שכולם משווקים מוצרים דומים ומנסים למשוך את ציבור המטיילים.

אתרי רשות הטבע והגנים

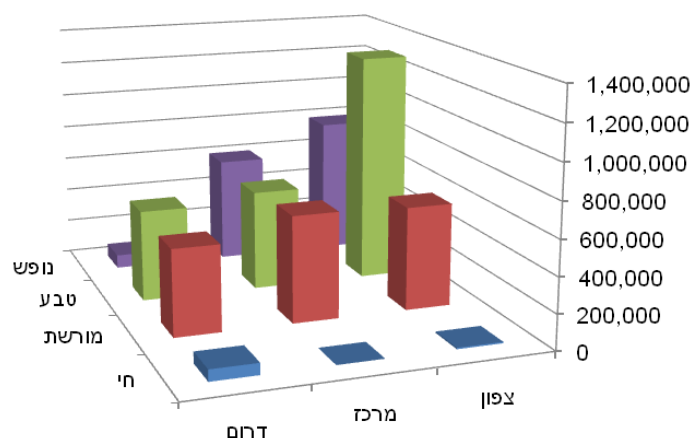
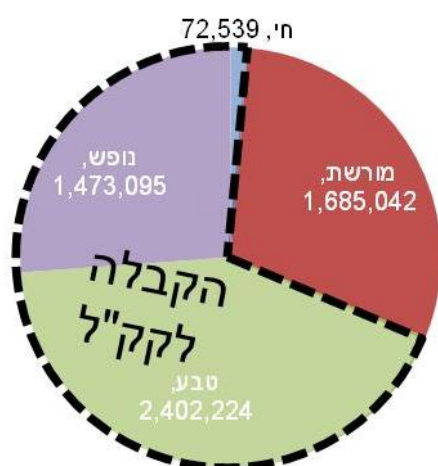
כדי להעריך את הביקוש לנופש בחיק הטבע ולגזור ממנו הערכה לגבי קהל היעד לאתרי קק"ל, נערכה בדיקה של כמות המבקרים באתרי רט"ג.

התברר שהכמות השנתית בשנת 2008, בניכוי מספר המבקרים מחו"ל, היא כ- 5.4 מליון מבקרים בשנה (משלמי כרטיס כניסה ב- 65 אתרים). מהם, 1.5 מליון לאתרי מורשת והיתר לאתרי נופש וטבע הדומים מבחינת השרות לאתרי קק"ל, ומהווים קהל יעד לקבלת השרות באתרי קק"ל.

אתרים עם מרכזי מבקרים, המצויינים בגרף שלהלן, אינם בסדר גודל שונה משאר אתרי רט"ג. לא ניתן להעריך שמרכז המבקרים תרם לשינוי בכמות המבקרים.



70% מהמבקרים בוחרים את אתרי הטבע והנופש. אולם, יש לקחת בחשבון שאתרי מורשת גדולים כגון קיסריה ואשקלון הם בשימוש של נופש גם כן. בנושא טבע ונופש יש חפיפה ויתרון לקק"ל מאחר שהטבע בקק"ל הינו חנימי. אם כך ניתן להעריך שכמות המבקרים יכולה להיות לפחות כמו באתרי רט"ג.



בטבלה שלהלן מפורטת התפלגות המבקרים באתרים רט"ג בשנים 2005-2009 (חלקי). בשנים אלה עמד מספר המבקרים הממוצע לחודש על למעלה מ-441,000. בשנים אלה, ממוצע המבקרים הישראליים השנתי היה קרוב ל-5.3 מיליון.

#	שם הגן שמורה	סה"כ שנה 2005	סה"כ כללי 2006	תיירים 2006	ישראלים 2006	סה"כ כללי 2007	תיירים 2007	ישראלים 2007	סה"כ כללי 2008	תיירים 2008	ישראלים 2008	סה"כ כללי 2009 עד ספטמבר	תיירים 2009 עד ספטמבר	ישראלים 2009 עד ספטמבר
1	חוות משמר הכרמל	4,386	19,469	0	19,469	4,953	0	4,953	7,073	0	7,073	7,753	0	7,753
2	חי' בר	11,947	6,609	7	6,602	8,590	8	8,582	7,700	0	7,700	6,627	9	6,636
3	עין אפק	48,095	43,769	267	43,502	42,744	1	42,743	13,656	6,954	6,702	5,296	7,584	12,880
4	תל ערד	12,111	12,596	6,978	5,618	12,704	7,956	4,748	14,868	9,701	5,167	4,274	6,713	10,987
5	ברעם	16,534	14,831	904	13,927	16,196	851	15,345	16,617	1,273	15,344	13,358	747	14,105
6	חצור	15,043	16,276	9,610	6,666	17,062	9,033	8,029	19,957	13,142	6,815	6,523	8,271	14,794
7	פ. כרמל	42,250	36,520	0	36,520	26,549	0	26,549	23,740	0	23,740	17,211	0	17,211
8	הקסטל	23,514	16,638	417	16,221	10,993	229	10,764	25,172	3,894	21,278	5,022	332	5,354
9	אור וקול	43,442	33,283	2,412	30,871	31,487	0	31,487	27,908	0	27,908	24,897	0	24,897
10	חי' רמון	20,896	26,660	1,419	25,241	24,021	1,113	22,908	28,486	1,273	27,213	16,645	687	17,332
11	ממשית	50,288	27,355	2,536	24,819	26,087	2,170	23,917	31,371	2,234	29,137	18,565	1,360	19,925
12	תל ב"ש	24,008	25,473	15,856	9,617	28,354	15,257	13,097	32,696	20,658	12,038	8,445	10,324	18,769
13	כוכב יר	30,272	36,206	4,663	31,543	33,874	5,413	28,461	34,516	7,310	27,206	20,521	4,767	25,288
14	תל דן	220,808	195,527	42,332	153,195	247,609	54,409	193,200	35,752	192	35,560	71,424	231	71,655
15	מג'רסה-בטיחה	120,871	110,629	2,118	108,511	119,587	5,979	113,608	36,413	28,826	7,587	5,554	16,879	22,433
16	גמלא	90,433	88,298	11,665	76,633	87,737	15,084	72,653	37,692	29,318	8,374	4,637	17,752	22,389
17	יוטבתה	32,650	42,050	2,080	39,970	45,586	1,732	43,854	38,971	1,345	37,626	29,891	1,015	30,906
18	יהודיה	132,374	99,453	1,702	97,751	130,088	5,107	124,981	39,344	1,228	38,116	31,683	853	32,536
19	יחיעם	28,555	24,918	396	24,522	30,218	271	29,947	40,936	305	40,631	25,700	188	25,888
20	ביה"כ	36,505	52,724	14,941	37,783	36,728	2,633	34,095	41,042	2,954	38,088	22,753	1,854	24,607
21	נ. מערות	42,427	38,645	323	38,322	41,531	628	40,903	42,550	661	41,889	33,143	285	33,428
22	נ. תנינים	47,556	51,080	501	50,579	46,747	211	46,536	45,944	157	45,787	36,084	58	36,142
23	עבדת	33,760	46,458	14,467	31,991	39,956	13,744	26,212	46,232	19,403	26,829	15,650	13,031	28,681
24	ח. טבריה	15,906	11,011	4,233	6,778	15,356	8,607	6,749	46,649	13,267	33,382	60,176	19,118	79,294
25	אפולוניה	30,671	39,827	541	39,286	47,568	279	47,289	46,684	443	46,241	33,836	678	34,514
26	כורזין	20,736	26,493	19,042	7,451	29,502	20,108	9,394	49,981	605	49,376	35,541	112	35,653
27	בית אלפא	33,770	37,923	19,878	18,045	44,810	26,182	18,628	52,263	31,984	20,279	14,668	18,955	33,623
28	ב. שערים	43,900	45,932	5,674	40,258	46,286	6,636	39,650	58,334	9,506	48,828	34,102	5,037	39,139
29	הרודיון	22,232	35,795	12,223	23,572	46,937	19,851	27,086	60,835	26,534	34,301	23,286	20,867	44,153
30	חורשתטל	57,865	60,429	0	60,429	58,314	200	58,114	67,356	426	66,930	55,815	477	56,292
31	עין פשחה	63,505	94,844	574	94,270	86,998	768	86,230	71,297	1,936	69,361	61,486	949	62,435
32	מ. רמון	43,731	71,580	10,993	60,587	73,601	15,040	58,561	72,715	17,744	54,971	30,337	10,817	41,154
33	חניוןטל	49,035	39,127	0	39,127	66,995	482	66,513	73,333	176	73,157	76,672	0	76,672

#	שם הגן שמורה	סה"כ שנה 2005	סה"כ כללי 2006	תיירים 2006	ישראלים 2006	סה"כ כללי 2007	תיירים 2007	ישראלים 2007	סה"כ כללי 2008	תיירים 2008	ישראלים 2008	סה"כ כללי 2009 עד ספטמבר	תיירים 2009 עד ספטמבר	ישראלים 2009 עד ספטמבר
34	נ. ערוגות	76,260	82,888	6,307	76,581	64,288	3,380	60,908	74,580	4,334	70,246	44,797	3,149	41,648
35	אכזיב	44,871	55,343	139	55,204	70,036	276	69,760	75,862	577	75,285	64,835	185	64,650
36	פ. אשכול	81,969	89,567	97	89,470	85,021	382	84,639	77,698	235	77,463	55,240	56	55,184
37	מ. נמרוד	67,312	57,387	10,135	47,252	77,421	14,526	62,895	81,253	19,229	62,024	68,504	13,594	54,910
38	עין פרת	61,703	79,938	458	79,480	81,322	1,724	79,598	88,977	2,069	86,908	84,087	4,793	79,294
39	משושים	35,851	26,660	855	25,805	35,497	1,295	34,202	93,548	19,007	74,541	73,094	12,351	60,743
40	ירקון	88,680	99,619	74	99,545	92,446	108	92,338	99,156	1	99,155	81,411	0	81,411
41	נחל עמוד	74,531	79,975	2,169	77,806	82,660	3,736	78,924	109,131	5,447	103,684	92,139	2,358	89,781
42	עין חמד	68,709	103,275	249	103,026	87,099	465	86,634	110,202	127	110,075	64,681	130	64,551
43	אלמוגים	81,865	88,559	16,532	72,027	88,899	23,686	65,213	112,639	30,978	81,661	76,092	19,219	56,873
44	פ. אפק	103,639	111,124	3,820	107,304	96,037	549	95,488	112,726	550	112,176	81,908	263	81,645
45	ציפורי	86,631	102,027	32,572	69,455	106,316	40,696	65,620	113,236	53,623	59,613	71,804	30,892	40,912
46	החולה	83,586	138,197	2,601	135,596	131,633	4,294	127,339	114,737	5,689	109,048	81,879	3,131	78,748
47	מעין חרוד	116,801	106,254	15,758	90,496	111,427	22,591	88,836	124,615	27,215	97,400	83,586	13,081	70,505
48	עין עבדת	135,866	146,992	23,070	123,922	129,200	27,346	101,854	150,786	35,457	115,329	87,267	19,612	67,655
49	עיון	70,481	62,210	330	61,880	62,426	126	62,300	152,940	4,920	148,020	124,517	2,773	121,744
50	מגידו	97,097	115,306	89,207	26,099	131,091	105,200	25,891	161,619	133,879	27,740	83,993	65,166	18,827
51	ב. גוברין	133,392	155,255	39,514	115,741	171,337	47,082	124,255	164,168	43,764	120,404	96,740	19,522	77,218
52	כורסי	27,203	29,055	20,284	8,771	31,089	21,432	9,657	172,713	7,915	164,798	142,883	3,399	139,484
53	נ. שניר	137,069	101,522	7,655	93,867	163,689	4,859	158,830	184,341	2,046	182,295	138,433	3,997	134,436
54	בית שאן	116,605	154,448	81,030	73,418	146,847	96,216	50,631	198,450	128,353	70,097	121,917	64,688	57,229
55	מ. נטיפים	200,720	216,748	4,778	211,970	210,290	6,573	203,717	198,874	9,554	189,320	139,929	4,332	135,597
56	אשקלון	142,093	138,752	2,769	135,983	201,747	2,876	198,871	219,046	3,067	215,979	198,525	1,774	196,751
57	חוף דור הבונים	141,318	174,162	0	174,162	191,817	0	191,817	223,619	11	223,608	188,128	0	188,128
58	מפל	61,617	54,819	9,780	45,039	26,523	5,263	21,260	257,465	72,981	184,484	217,728	42,327	175,401
59	גן השלושה	311,575	282,028	11,233	270,795	259,353	17,903	241,450	272,712	25,531	247,181	249,679	15,436	234,243
60	בית ינאי	380,386	328,218	0	328,218	220,723	0	220,723	283,963	0	283,963	202,573	0	202,573
61	עין גדי	263,052	277,869	81,198	196,671	304,625	105,981	198,644	324,485	126,301	198,184	225,192	72,970	152,222
62	קומראן	201,489	220,003	190,700	29,303	272,120	244,689	27,431	389,291	363,190	26,101	198,917	181,382	17,535
63	בניאס	229,809	242,591	102,814	139,777	329,843	141,689	188,154	430,531	205,300	225,231	281,126	104,307	176,819
64	קיסריה	436,229	464,444	210,156	254,288	591,425	262,936	328,489	713,648	390,279	323,369	428,952	164,077	264,875
65	מצדה	450,741	505,056	240,080	264,976	570,496	355,460	215,036	721,915	520,903	201,012	415,992	260,194	155,798
	סה"כ	6,119,226	6,418,719	1,415,116	5,003,603	6,850,511	1,803,321	5,047,190	7,897,009	2,495,981	5,401,028	5,594,073	1,299,108	4,294,965

תיירות כפרית וחקלאית

היקף הלינות בקיבוצים בשנת 2008 עמד על כ- 900,000, שהן כ- 8% מכלל הלינות של ישראלים בארץ.

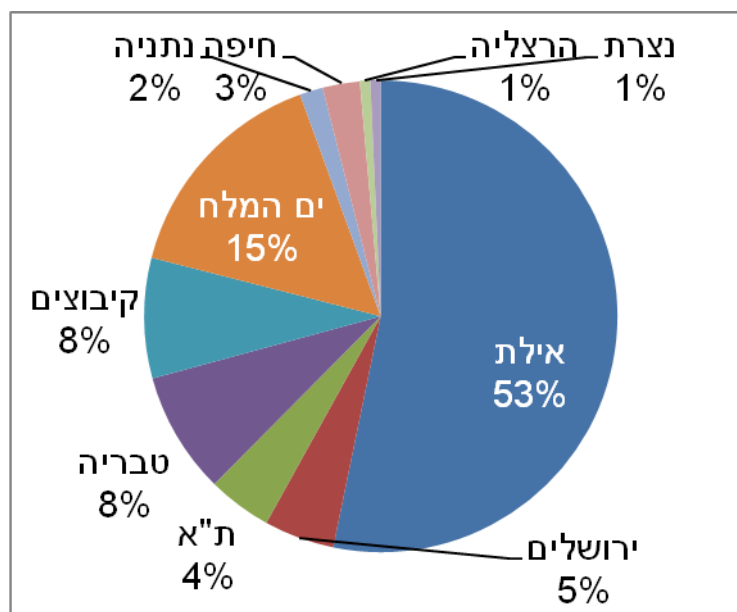
ממצאי סקר משנת 2004: 9,000 חדרי אירוח;
2,500 אטרקציות;
120 ימי פעילות.
הסקר העלה, כי אפשרויות הטיול חשובות מאד לאורחים. (פליישר, 2004)

במחקר הסוקר את מצאי התיירות החקלאית בשנת 2001 ומציג מגמות, תחזיות והמלצות לביצוע, מוגדרת תיירות חקלאית כ"פעילות תיירותית הקשורה ישירות לסביבה היצרנית של ענפי הגידול, כאשר ספקי המוצר התיירותי הזה, עוסקים ישירות בחקלאות".
המחקר איתר כ- 140 אתרים העונים על הגדרה זו ב- 15 ענפים עיקריים, המושכים כ- 1.5 מליון מבקרים בשנה, שהוו בעת כתיבת הדו"ח כ- 3% מסך הביקורים של תיירות הפנים. משתמע מן הדו"ח, כי מרבית המבקרים הם תיירי פנים.
כ- 18% מהאתרים מחזיקים במרכזי מבקרים. חלק מהאתרים משתפים פעולה עם אטרקציות שאינן קשורות בחקלאות ובפסטיבלים אזוריים. רבים מהם קשורים בעמותות תיירות.
הביקור באתרי התיירות החקלאית משולב בדרך כלל בביקור באתר מרכזי או שניים. משך הביקור השכיח הוא כשעתיים.
כ- 80% מהאתרים נמצאים במושבים או קיבוצים, השאר ביישובים עירוניים, התיישבות בודדים ועוד.
כ- 70% פעילים בכל ימות השבוע.
נמצא כי מרבית האתרים תואמים לקריטריונים מתחום איכות הסביבה, כפי שהוגדרו במחקר, אולם כמחצית מהם בעלי חזות ברמה נמוכה.
בבחינת עמדות גופים שונים בהקשר לנושא, מציין המחקר כי לקק"ל לא היתה בזמן עריכתו מדיניות יעודית, וכל מקרה נדון לגופו. עם זאת, ציין כי קק"ל רואה בתיירות החקלאית חלק מתחום התיירות האקולוגית, ומכאן חשיבותה. קק"ל נדרשת לנושא, בהיותה מרכיב חשוב במועצת מקרקעי ישראל.
הדו"ח רואה בכלל משקי החקלאות בארץ פוטנציאל היצע לתחום. אשר לביקוש, נוקב הדו"ח ב- 10 מליון מבקרים, נכון לאותה העת, ומעריך כי לכשתגיע אוכלוסיית ישראל ל- 8 מליון תושבים והיקף התיירות הנכנסת ל- 3 מליון תיירים, יעמוד היקף הביקוש על 15 מליון מבקרים בשנה. יצוין, כי בשנת 2008 עלה היקף התיירות הנכנסת על 3 מליון תיירים. אוכלוסיית ישראל עומדת על כ- 7.4 מליון תושבים.
בהנחה של "עסקים כרגיל", צופה הדו"ח, כי בטווח של 5 שנים תגיע כמות המבקרים לכשני מליון. (רפפורט, 2001)
יש לציין, כי מהסקר של פליישר משנת 2004 עלה, שפעילויות חקלאיות במשק פחות חשובות לאורחים.
ככלל, ניתן לראות בשוהים במתקני התיירות הכפריים ובמבקרים באתרי החקלאות פוטנציאל לביקור באתרי קק"ל.

לינות

334 בתי מלון וכ- 45,000 חדרים, המהווים 77% מסך חדרי האירוח.
כ- 27 אכסניות נוער ברחבי הארץ ובהם כ- 6000 מיטות.
13 בתי ספר שדה ברחבי הארץ בהם כ- 3000 מיטות.

53% מתיירות הפנים בישראל היא לאילת והיתר בשאר הארץ.
תיירות זו מחפשת מידע מה אפשר לעשות בסביבה.
רוב התיירות מסוג זה היא בסופי שבוע ובמועדים, משווקי הפעילות הם המארחים במלונות ובצימרים. הם צריכים את האינפורמציה ואת הדרייב להיות סוכני קק"ל בשטח.



הפוטנציאל של תיירות הפנים המלונאית ביחס לנופש בחיק הטבע נמוך יחסית.

פעילות מצרנית לערות ולשטחים הפתוחים

קשה להעריך כמותית סוג זה של ביקוש, על אף שהוא נוכח בשטח. מדובר בפעילות של רכיבת שטח אופנים, אופנועים וסוסים, מסלולי הליכה, שביל ישראל, סיורים ללא תשלום, מוכרנים (גזונים), משכירי ציוד ועוד, הנהנים מתשתית קק"ל ובהרבה מהמקרים יוצרים לקק"ל עבודה אך לא מייצרים מודעות לספק השרות.

מיפוי של שביל נט לדוגמא מיפה כמות ניכרת של יערות קק"ל אך במידע אין לה איזכור כלשהו (ראו דף מידע).

10583 מפת טיולי מדבר - שדה בוקר
 10582 מפת טיולים - הרי ירושלים
 10584 מפת טיולים - חבל באר
 1025 מפת טיולים - פארק הכרמל
 10001636 מפת טיולים - רמת מנשה מערב
 2639 מפת טיולים - רמת מנשה מזרח
 5387 מפת טיולים - שפלת יהודה
 1020 מפת שבילי אופנים - יער בן שמן
 1021 מפת שבילי אופנים - יער עופר
 1022 מפת שבילי אופנים - פארק קנדה
 1023 מחזיק מפה
 1388 סט מפות מטיילים ורוכבים מרכז +
 1387 חבילת באר מתנה
 1386 חבילת ירושלים והשפלה
 621 חבילת מרכז מוגדלת

מחירון מפות שביל נט:

חדש! מפת השרון-צפון / השרון-דרום (כל אחת) 70 ש"ח
 מפת מסלולי רכיבה בדמות זננגב ויזוחט 55 ש"ח חדש!

- בן שמן, פ.קנדה, רמות מנשה-מערב / רמות מנשה-מזרח (כל אחת) 55 ש"ח
- פ.הכרמל 60 ש"ח
- יער עופר 45 ש"ח
- חבל באר 35 ש"ח
- גליל עליון-מערב, גליל עליון-מזרח, שדה בוקר, שפלת יהודה, הרי ירושלים, מחזיק מפה (כל אחד) 70 ש"ח
- ספר-מיולי אופניים מא' ועד טף 88 ש"ח

ממפים עבורכם את אזורי הרכיבה והטיול



shvil.net
www.shvil.net
 שביל נט - מיפוי והוצאה לאור

סוג זה של פעילות הינו צרכן של מידע מוקדם. יחד עם זאת, גם המידע בשטח מאד חשוב לו ומרכזי קק"ל יכולים להוות מוקד חשוב ליציאה ויעד עבורו.

מרכזי מבקרים

מרכז מבקרים, לפי הספרות, יכול שיהיה באתר המהווה אטרקציה או מקום עניין, מספק מידע ותצוגה. לעתים עושה שימוש במדיה דוגמת סרט. לעתים מספק שירותי רישוי ותאום הדרכה.

מסקר מרכזי המבקרים ותחנות המידע בישראל עולה כי הפריסה הגאוגרפית רחבה וההפעלה בידי גופים מסחריים, ציבוריים ופרטיים. השימוש במונח מרכז מבקרים משמש מגוון רב של נושאים ושימושים יש כ- 170 מרכזי מבקרים בארץ רובם מסחריים ורבים פועלים ע"פ הזמנה מראש. להלן פירוט ממצאי הסקר.

מרכזי מבקרים במרחב צפון

#	שם	אזור	ישוב	מפעיל	נושא	מקום
1	דרך התמר	בקעת הירדן ועמק בית שאן	טירת צבי	מסחרי	מזון	כפרי
2	בית הכנסת העתיק בחפציבה	בקעת הירדן ועמק בית שאן	חפציבה	ציבורי	התישבות	כפרי
3	גשר הישנה - חווית נהריים	בקעת הירדן ועמק בית שאן	גשר בקעת הירדן	ציבורי	התישבות	כפרי
4	ביו-תור	בקעת הירדן ועמק בית שאן	שדה אליהו	ציבורי	סביבה	עירוני
5	רפת רובוטית אבניי אית"ן - משק עסיס	גולן	אבני איתן	מסחרי	מזון	כפרי
6	יקב הר אודם	גולן	אודם	מסחרי	מזון	כפרי
7	זית שמן הגולן - משק טויסטר	גולן	גבעת יואב	מסחרי	מזון	כפרי
8	לימונטו - הכל על הלימון	גולן	גבעת יואב	מסחרי	מזון	כפרי
9	אל-רום חוויה מהסרטים בע"מ מולט מדיה	גולן	אל רום	מסחרי	תעשייה	כפרי
10	חוות צמחי מרפא ותבלינים בגולן	גולן	אניעם	ציבורי	התישבות	כפרי
11	בית הבד של הגולן	גולן	קצרין	ציבורי	סביבה	כפרי
12	יקב בזלת הגולן	גולן	קדמת צבי	ציבורי	תעשייה	כפרי
13	דרך הפרי (בראשית) פירות גולן	גולן	מרום גולן	מסחרי	מזון	עירוני
14	דה קרינה - שוקולד הררי בעבודת יד	גולן	עין זיוון	מסחרי	מזון	עירוני
15	קסם הגולן	גולן	קצרין	ציבורי	מזון	עירוני
16	יקבי רמת הגולן	גולן	קצרין	ציבורי	תשתית	עירוני
17	מי עדן	גולן	קצרין	ציבורי	תשתית	עירוני
18	מרכז הקווילט	גליל מערבי	בוסתן הגליל	מסחרי	מזון	כפרי
19	בית בד ויקב גורן	גליל מערבי	גורן	מסחרי	מזון	כפרי
20	מחלבת הנוקד	גליל מערבי	גילון	מסחרי	מזון	כפרי
21	מרפא הבושם	גליל מערבי	כברי	מסחרי	מזון	כפרי
22	מכמנים	גליל מערבי	מכמנים	מסחרי	מזון	כפרי
23	ג'ונקולד - מפעל שוקולד	גליל מערבי	מנוף	מסחרי	מזון	כפרי
24	יקב בוטיק אכזיב / יקב אכזיב	גליל מערבי	גשר הזיו	מסחרי	תעשייה	כפרי
25	שטראוס	גליל מערבי	א.ת ברלב כרמיאל	ציבורי	התישבות	כפרי
26	כוורת הבוסתן	גליל מערבי	פקיעין	מסחרי	מזון	עירוני
27	מרכז מחיאון השמן	גליל מערבי	רגבה	ציבורי	תעשייה	עירוני
28	מרכז מבקרים בר-לב ידיעות אחרונות	גליל מערבי	כרמיאל	ציבורי	תעשייה	עירוני
29	יקב רימון	גליל עליון	כרם בן זמרה	מסחרי	התישבות	כפרי
30	מכוורת הגליל	גליל עליון	קבוץ שמיר	מסחרי	מזון	כפרי
31	יקב ביריה	גליל עליון	ביריה	מסחרי	מזון	כפרי
32	דרך החלב	גליל עליון	בית הלל	מסחרי	מזון	כפרי
33	יקב הרי גליל	גליל עליון	יראון	מסחרי	מזון	כפרי
34	יקב נחל עמוד	גליל עליון	כפר שמאי	מסחרי	מזון	כפרי
35	יקב בן זמרה	גליל עליון	כרם בן זמרה	מסחרי	מזון	כפרי
36	יקב דלתון	גליל עליון	כרם בן זמרה	מסחרי	מזון	כפרי
37	יקב מילס	גליל עליון	כרם בן זמרה	מסחרי	מזון	כפרי
38	שירת העשב עשבי מרפא	גליל עליון	עמיר	מסחרי	תעשייה	כפרי
39	בית הריבות	גליל עליון	קדמת צבי	ציבורי	התישבות	כפרי
40	יקב בוטיק עין נשוט	גליל עליון	קדמת צבי	ציבורי	התישבות	כפרי

#	שם	אזור	ישוב	מפעיל	נושא	מקום
41	גבינות המאירי	גליל עליון	צפת	ציבורי	התישבות	כפרי
42	חצר תל חי	גליל עליון	תל חי	ציבורי	התישבות	כפרי
43	אחלה זית	גליל עליון	שדה אליעזר	ציבורי	סביבה	כפרי
44	אלזייתון - בית בד	גליל עליון	פקעין	מסחרי	מזון	עירוני
45	יקב סיפסוף	גליל עליון	ספסופה	מסחרי	תעשייה	עירוני
46	יקב מייסטר	גליל עליון	ראש פינה	ציבורי	התישבות	עירוני
47	יקב ראש פינה	גליל עליון	ראש פינה	ציבורי	התישבות	עירוני
48	יקב עמרם	גליל עליון	רמות נפתלי	ציבורי	סביבה	עירוני
49	לבנות ולהיבנות	גליל עליון	צפת	ציבורי	סביבה	עירוני
#	שם מרכז המבקרים	אזור	ישוב	מפעיל	נושא	מקום
50	יקבי ישפה	גליל עליון	צפת	ציבורי	תשתית	עירוני
51	נרות גלריית צפת בע"מ	גליל עליון	צפת	ציבורי	תשתית	עירוני
52	ספירולונה	גליל תחתון ועמק יזרעאל	בית לחם הגלילית	מסחרי	התישבות	כפרי
53	אבטליון	גליל תחתון ועמק יזרעאל	אבטליון	מסחרי	מזון	כפרי
54	ירוק עז	גליל תחתון ועמק יזרעאל	אילניה	מסחרי	מזון	כפרי
55	יקב יפתחאל מכוורת אופיר- "הבקתה"	גליל תחתון ועמק יזרעאל	אלון הגליל	מסחרי	מזון	כפרי
56	תנובה - מרכז מבקרים מחלבת אלון תבור	גליל תחתון ועמק יזרעאל	אלון תבור	מסחרי	מזון	כפרי
57	חוות דרך התבלינים	גליל תחתון ועמק יזרעאל	בית לחם הגלילית	מסחרי	מזון	כפרי
58	מרכז מבקרים בית לחם הגלילית	גליל תחתון ועמק יזרעאל	בית לחם הגלילית	מסחרי	מזון	כפרי
59	שביל פרות החלב	גליל תחתון ועמק יזרעאל	בית לחם הגלילית	מסחרי	מזון	כפרי
60	דבש מכמנים	גליל תחתון ועמק יזרעאל	מכמנים	מסחרי	מזון	כפרי
61	יקב טוליפ	גליל תחתון ועמק יזרעאל	כפר תקווה טבעון	מסחרי	מזון	כפרי
62	יקב דליה	גליל תחתון ועמק יזרעאל	דליה	מסחרי	מזון	כפרי
63	ברווזים בכפר	גליל תחתון ועמק יזרעאל	כפר ברוך	מסחרי	מזון	כפרי
64	פרובוט - חלב על הזמן	גליל תחתון ועמק יזרעאל	כפר יחזקאל	מסחרי	מזון	כפרי
65	ג'ונדירלנד כלים חקלאיים	גליל תחתון ועמק יזרעאל	כפר תבור	מסחרי	מזון	כפרי
66	יקב תבור	גליל תחתון ועמק יזרעאל	כפר תבור	מסחרי	מזון	כפרי
67	מוזיאון המרציפן	גליל תחתון ועמק יזרעאל	כפר תבור	מסחרי	מזון	כפרי
68	רפת וחקלאות אורגנית	גליל תחתון ועמק יזרעאל	הרדוף	מסחרי	סביבה	כפרי
69	יקב אלון	גליל תחתון ועמק יזרעאל	אלוני אבא	מסחרי	תעשייה	כפרי
70	דבורת התבור	גליל תחתון ועמק יזרעאל	שדמות דבורה	ציבורי	התישבות	כפרי
71	פארק נהריים	גליל תחתון ועמק יזרעאל	אשדות יעקב	ציבורי	התישבות	כפרי
72	דגניה ב'	גליל תחתון ועמק יזרעאל	דגניה ב'	ציבורי	התישבות	כפרי
73	אתר תחנת רכבת העמק בכפר יהושע	גליל תחתון ועמק יזרעאל	כפר יהושע	ציבורי	התישבות	כפרי
74	החצר הגדולה במרחביה	גליל תחתון ועמק יזרעאל	מרחביה	ציבורי	התישבות	כפרי
75	מרכז מבקרים בנהלל LAVIDO	גליל תחתון ועמק יזרעאל	נהלל	ציבורי	התישבות	כפרי
76	מרכז מורשת הנוטר והשוטר משטרת נהלל	גליל תחתון ועמק יזרעאל	רמת ישי	ציבורי	התישבות	כפרי
77	מקורות - אתר אשכול החדש	גליל תחתון ועמק יזרעאל	בקעת בית נטופה	ציבורי	תשתית	כפרי
78	מקורות - אתר ספיר בכנרת ומצפור צ'רה	גליל תחתון ועמק יזרעאל	כנרת	ציבורי	תשתית	כפרי
79	עלית	גליל תחתון ועמק יזרעאל	נצרת עילית	מסחרי	התישבות	עירוני
80	זית הנטופה	גליל תחתון ועמק יזרעאל	מצפה נטופה	מסחרי	מזון	עירוני
81	דרך העץ - יער אקטיבי	גליל תחתון ועמק יזרעאל	שדמות דבורה	מסחרי	תעשייה	עירוני
82	משק קוטין	גליל תחתון ועמק יזרעאל	שדמות דבורה	מסחרי	מזון	עירוני
83	מישי בוטיק שוקולד	חיפה והכרמל	קרית טיבעון	ציבורי	התישבות	כפרי
84	כרם מהר"ל	חיפה והכרמל	כרם מהר"ל	ציבורי	סביבה	כפרי
85	גלריה בית הגפן	חיפה והכרמל	חיפה	ציבורי	התישבות	עירוני
86	מרכז המבקרים של חברת החשמל	חיפה והכרמל	חיפה	ציבורי	תשתית	עירוני
87	מחנה המעפילים עתלית	מישור החוף הצפוני	עתלית	ציבורי	התישבות	עירוני
88	תמר בכפר	סובב כנרת	כנרת	מסחרי	מזון	כפרי
89	תמרים פלוס	סובב כנרת	כנרת	מסחרי	מזון	כפרי
90	כפריס תכשיטים	סובב כנרת	טבריה	ציבורי	התישבות	כפרי

#	שם	אזור	ישוב	מפעיל	נושא	מקום
92	המלון הסקוטי	סובב כנרת	טבריה	ציבורי	סביבה	כפרי
93	גלריה טמיר	סובב כנרת	רמות	מסחרי	מזון	עירוני
94	שמן זית ארץ גשור	סובב כנרת	גשור	מסחרי	מזון	עירוני

מרכזי מבקרים במרחב מרכז

#	שם	אזור	ישוב	מפעיל	נושא	מקום
1	אוסס - מפעל במבה	גוש דן	חולון	מסחרי	מזון	כפרי
2	תנובה המחלבה ברחובות	גוש דן	רחובות	מסחרי	מזון	כפרי
3	בבורסה ליהלומים	גוש דן	רמת גן	מסחרי	מזון	כפרי
4	מפעל השפד"ן	גוש דן	ראשון לציון	מסחרי	מזון	כפרי
5	מרכז מבקרים דיעות אחרונות	גוש דן	ראשון לציון	מסחרי	מזון	כפרי
6	מסלולים בפרדס	גוש דן	ראשון לציון	מסחרי	מזון	כפרי
7	מרכז מבקרים מקוה ישראל	גוש דן	מקווה ישראל	מסחרי	מזון	כפרי
8	בית האיכר	גוש דן	קיבוץ בארות יצחק	מסחרי	תעשייה	כפרי
9	חוויה חקלאית	השפלה	מזכרת בתיה	מסחרי	התיישבות	כפרי
10	יקב בוטיק גונן	השפלה	גדרה	מסחרי	מזון	כפרי
11	משק דבורים לין	השפלה	כפר ביל"ו	מסחרי	מזון	כפרי
12	מלוא הטנא - כרמי יוסף	השפלה	כרמי יוסף	מסחרי	מזון	כפרי
13	יקב מישר	השפלה	מישר	מסחרי	מזון	כפרי
14	יקב בוטיק גונן	השפלה	גדרה	מסחרי	מזון	כפרי
15	נאות קדומים	השפלה	בן שמן	מסחרי	מזון	כפרי
16	יד לשריון	השפלה	לטרון	מסחרי	מזון	כפרי
17	מרכז המבקרים ע"ש ברברה ומוריס לוינסון מכון ויצמן למדע	השפלה	רחובות	מסחרי	מזון	כפרי
18	נשר - מרכז מבקרים	השפלה	רמלה	מסחרי	מזון	כפרי
19	מאחורי הדבש	השפלה	כפר חב"ד	מסחרי	מזון	כפרי
20	שביל עיזים	השפלה	טל שחר	מסחרי	תעשייה	כפרי
21	בארות יצחק	השפלה	בארות יצחק	ציבורי	התיישבות	כפרי
22	יקב נחשון	השפלה	נחשון	מסחרי	מזון	עירוני
23	אצל גילה ב"טל טלה"	השפלה	קיבוץ שילר	מסחרי	מזון	עירוני
24	סטודיו להדפס רשת	השפלה	כנות	מסחרי	מזון	עירוני
25	פארק מיני ישראל	השפלה	לטרון	מסחרי	מזון	עירוני
26	לגעת בטבע	השרון	הכפר הירוק	מסחרי	התיישבות	כפרי
27	אורנת - עינוגי שוקולד	השרון	תל מונד	מסחרי	מזון	כפרי
28	חוויה בכפר - משק ברגר	השרון	כפר הס	מסחרי	מזון	כפרי
29	יום בכפר-הדבורה והדבש ובעקבות	השרון	משמרת	מסחרי	מזון	כפרי
30	עולם האווז	השרון	גן חיים	מסחרי	מזון	כפרי
31	רולדין	השרון	קדימה	מסחרי	מזון	כפרי
32	רפת שביל החלב	השרון	כפר ויתקין	מסחרי	מזון	כפרי
33	בית בד שמנא	השרון	חגור	מסחרי	מזון	עירוני
34	סוס ועגלה	השרון	קדימה	מסחרי	תעשייה	עירוני
35	אתר תל שילה	יהודה ושומרון	שילה	מסחרי	התיישבות	כפרי
36	מעלית הזמן	ירושלים והסביבה	ירושלים	מסחרי	מזון	כפרי
37	יקב צובה	ירושלים והסביבה	צובה	מסחרי	התיישבות	עירוני
38	נווה שלום	ירושלים והסביבה	נווה שלום	מסחרי	מזון	עירוני
39	משק האמנונים	מישור החוף הדרומי	נטעים	מסחרי	התיישבות	כפרי
40	אתר מעיינות הירקון	מישור החוף הדרומי	ראש העין	מסחרי	מזון	כפרי
41	הירקניה של רוני - משק לוי	מישור החוף הדרומי	תלמי יחאל	מסחרי	תעשייה	כפרי
42	זרעים מציון - פרחי בר	מישור החוף הצפוני	כרם מהר"ל	מסחרי	מזון	כפרי
43	פארק אוטופיה	מישור החוף הצפוני	בחן	מסחרי	מזון	כפרי

#	שם	אזור	ישוב	מפעיל	נושא	מקום
44	יקבי תשבי	מישור החוף הצפוני	בינימינה	מסחרי	מזון	כפרי
45	יקב ראובן	מישור החוף הצפוני	גבעת עדה	מסחרי	מזון	כפרי
46	מרכז המבקרים חברת החשמל אורות רבין	מישור החוף הצפוני	חדרה	מסחרי	מזון	כפרי
47	מרכז המבקרים של חברת החשמל	מישור החוף הצפוני	חדרה חוות חפציבה	מסחרי	מזון	כפרי
48	יקבי בינימינה – מרכז מבקרים	מישור החוף הצפוני	בינימינה	מסחרי	תעשייה	עירוני

מרכזי מבקרים במרחב דרום

#	שם	אזור	ישוב	מפעיל	נושא	מקום
1	מחלבת נאות במדר	אילת והערבה	נאות סמדר	מסחרי	מזון	כפרי
2	לוטן	אילת והערבה	לוטן	מסחרי	מזון	כפרי
3	המטע הקסום	אילת והערבה	קטורה	מסחרי	מזון	כפרי
4	בית האלוורה	אילת והערבה	עין יהב	מסחרי	תעשייה	כפרי
5	ד"ר גרין	אילת והערבה	מרכז ספיר	מסחרי	תעשייה	כפרי
6	חוות תנינים קרוקולוקו	אילת והערבה	עיר אבות	מסחרי	תעשייה	כפרי
7	חות יאיר	אילת והערבה	חצבה	ציבורי	התישבות	כפרי
8	מאגר שיזף	אילת והערבה	עין יהב			כפרי
9	חוות רוטה – יקב רוטה	הר הנגב	הר הנגב	מסחרי	מזון	כפרי
10	כרמי עבדת	הר הנגב	מדרשת בן גוריון	מסחרי	מזון	כפרי
11	מרכז מבקרים רמון	הר הנגב	מצפה רמון	מסחרי	מזון	כפרי
12	ניחוח טבע	הר הנגב	מצפה רמון	מסחרי	תעשייה	כפרי
13	קומראן	ים המלח	קליה	מסחרי	מזון	כפרי
14	מרכז Ahava	ים המלח	מצפה שלם	מסחרי	תעשייה	כפרי
15	קרבי יד מרדכי	מישור החוף הדרומי	יד מרדכי	מסחרי	התישבות	כפרי
16	מרכז מבקרים קרלסברג	מישור החוף הדרומי	אשקלון	מסחרי	מזון	כפרי
17	חוות מעיין הרועים	מישור החוף הדרומי	תלמי יחיאל	מסחרי	מזון	כפרי
18	מרכז מבקרים לשמן זית	מישור החוף הדרומי	בני דרום	מסחרי	מזון	כפרי
19	מקורות – תחנת שמחה	מישור החוף הדרומי	נגב מערבי	מסחרי	מזון	כפרי
20	בית הדבש והדבורה	מישור החוף הדרומי	יד מרדכי	מסחרי	מזון	כפרי
21	שביל הסלט	מישור החוף הדרומי	תלמי יוסף	מסחרי	מזון	כפרי
22	מרכז המבקרים חברת החשמל רוטנברג	מישור החוף הדרומי	אשקלון	ציבורי	תשתית	עירוני
23	מצפה גבולות	נגב	מצפה גבולות	מסחרי	התישבות	כפרי
24	יקב בוטיק חורבת זעק	נגב	בית קמה	מסחרי	מזון	כפרי
25	מחלבת צאלה	נגב	עין הבשור	מסחרי	מזון	כפרי
26	בית הדבש קדש ברנע	נגב	קדש ברנע	מסחרי	מזון	כפרי
27	מרכז המבקרים ערד	נגב	ערד	מסחרי	מזון	כפרי
28	מרכז אילן רמון לנוער שוחר פיזיקה	נגב	באר שבע	ציבורי	התישבות	כפרי

סוגי המפעילים

אחר / קרנות	תאגידי	מסחרי	ציבורי	מעין ציבורי
מרכז דוידסון	תנובה	יקבים	רשות הטבע והגנים	מקורות
ברברה ומוריס לוינסון מכון ויצמן למדע	נשר	מכוורת		חברת חשמל
	שטראוס	מחלבות		

קק"ל צריכה לשקול הצבת עמדת מידע גנרית במרכזים נבחרים שתכלול מידע קק"ל על הישוב בו מוצבת העמדה ומה אפשר לעשות בסביבה טיול לפי טווחי זמן.

להלן ההתפלגות סוגי המרכזים
הרוב הניכר הינו כפרי, בצפון, ועוסק במזון.

מרכזים לפי מגזר

מגזר	מסחרי	ציבורי	סה"כ
עירוני	12%	9%	21%
כפרי	63%	16%	79%
סה"כ	75%	25%	100%

מרכזים לפי פריסה אזורית

אזור	מסחרי	ציבורי	סה"כ
צפון	46%	12%	59%
מרכז	21%	9%	29%
דרום	8%	4%	12%
סה"כ	75%	25%	100%

מרכזים לפי עיסוק

עיסוק	מזון	התישבות	תעשייה	תשתית	סביבה	סה"כ
אחוז	64%	18%	9%	5%	4%	100%

מסקנת הסקר היא שמושג המרכז המבקרים שחוק ואינו מתאים לייצג את השרות שקק"ל מעוניינת לספק.

מרכזי מידע

יש בארץ למעלה מ- 20 תחנות מידע המתמחות במידע תיירותי ומופעלות ע"י עמותות אזוריות ומשרד התיירות.
המושג מרכזי מידע מאפיין בעיקר את מערכת המידע לתיירים, והם מספקים מידע על מוקדי עניין ושרותי תיירות באזור. הפריסה הינה ארצית, הצפונית ביותר הינו ברמת הגולן והדרומי באילת. מרכזי המידע מופעלים ע"י משרד התיירות בערים ואילו במועצות האזוריות ע"י עמותות תיירות.

מרכזי מידע - משרד התיירות

תורפון - 3888*	מענה קולי לתייר
נמל תעופה בן-גוריון	אולם כניסת נוסעים
ירושלים	שעות פתיחה: 24 שעות ביממה בכל ימי השבוע
	טלפון: 03-9754260 פקס: 03-9754258 doritk@tourism.gov.il
	שער יפו, ככר עומר כתב העיר העתיקה
	שעות פתיחה: שבת-ה': 08:30 - 17:00, יום ו': 08:30-13:00
	פקס: 02-6271362 טלפון: 02-6271422 / 02-6280403 / -02
	orenm@tourism.gov.il 6260576
נצרת	רח' קסנובה, ת"ד 58
	שעות פתיחה: ב'-ו': 08:30-17:00 שבת: 09:00-13:00
	טלפון: 04-6570555 פקס: 04-6573078 nazrat@int.gov.il
אילת	בית הגשר 8
	שעות פתיחה: א'-ה': 08:30-17:00 שישי וערבי חג : 08:00-13:00
	טלפון: 08-6309111 פקס: 08-6339122 avik@tourism.gov.il

מרכזי מידע - עמותות איזוריות

גולן	ת.ד. 175, חוצות הגולן, קצרין 12900 שעות פתיחה: ימים א'-ה' 10:00-18:00; ו' וערבי חגים 10:00-15:00 טלפון: 04-6962885 פקס: 04-6963630 tour@golan.org.il אתר אינטרנט: http://tour.golan.org.il שדרות תל חי 70, קרית שמונה
גליל עליון	שעות פתיחה: ימים א'-ה' 8:00-17:00; יום שישי 8:00-13:00 טלפון: 04-6816384
גליל עליון	צומת מחניים שעות פתיחה: כל השבוע (כולל שבת) 8:00-16:00 טלפון: 04-6903737
גליל עליון	עמותת התיירות צפת חצור ראש פינה קניון סנטר הגליל, בכניסה לראש פינה שעות פתיחה: ימים א'-ה' 9:00-16:00 טלפון: 1-800-323223 ; 04-6801465 פקס: 04-6931917 zhr@zhr.org.il אתר אינטרנט: www.zhr.org.il עמותת נצרת לתרבות ותיירות
נצרת	בנין ח'אן אל באשא (מול בזיליקת הבשורה) שעות פתיחה: ב'-ה' 09:00-17:00, ו' 09:00-14:00 ביום א' הלשכה סגורה טלפון: 04-6011072 פקס: 04-6469308 board@nazarethboard.org אתר אינטרנט: http://www.nazarethinfo.org מועצה איזורית עמק הירדן
סובב כנרת	המרכז המסחרי בצמח שעות פתיחה: א'-ה' 9:00-16:00; שישי, שבת, ערבי חג וחג 9:00-14:00 טלפון: 04-6752727 פקס: 04-6709454 tour@j-v.org.il אתר אינטרנט: www.ekinneret.co.il העמותה לתיירות ונופש חיפה
חיפה	שדרות בן-גוריון 48, המושבה הגרמנית שעות פתיחה: א'-ה' 09:00-17:00, ו' 09:00-13:00, שבת: 10:00-15:00 טלפון: 1-800-305090 אתר אינטרנט: http://tour-haifa.co.il שמורת נחל המערות (8 ק"מ צפונית לצומת פרדיס)
כרמלים	שעות פתיחה: ימים א'-ה' 8:00-16:00; יום ו' 8:00-13:00; שבת 8:00-17:00 טלפון: 04-9841750
גדעונים	זכרון יעקב שעות פתיחה: ימים א'-ה' 8:00-13:00 טלפון: 04-6398811
נתניה	ככר העצמאות 12 נתניה שעות פתיחה: ימים א'-ה' 8:00-16:00; יום שישי 9:00-12:00 בימות הקיץ (חודשי יולי-אוגוסט) : 08:00-19:00 טלפון: 09-8827286 ; 1-700-709292 פקס: 09-8874819
תל אביב	עמותת התיירות תל אביב לובי בנין העיריה, רח' אבן גבירול 69, תל אביב שעות פתיחה: ימים א'-ה' 9:00-14:00 טלפון: 03-5218500
תל אביב	עמותת התיירות תל אביב טיילת תל אביב, רח' הרברט סמואל 46 שעות פתיחה: ימים א'-ה' 9:30-16:30 טלפון: 03-5166188

גוש עציון	עמותת תיירות גוש עציון אזור התעשייה ליד אפרת שעות פתיחה: ימים א'-ה' 8:00-16:00 טלפון: 02-9938388 פקס: 02-9309797 tourism@gush-etzion.co.il
באר שבע	באר אברהם, רח' דרך חברון 1 פינת קרן קיימת, באר שבע שעות פתיחה: ימים א'-ה' 8:00-16:00 טלפון: 08-6234613
ים המלח	מועצה איזורית תמר הסולריום הציבורי, עין בוקק שעות פתיחה: ימים ב'-שבת עם תגבור בחגים. חורף: 9:00-16:00 קיץ: 10:00-17:00 טלפון: 08-9975010 tamar266@bezeqint.net
צפון ים המלח	צומת אלמוג שעות פתיחה: 7 ימים בשבוע בין השעות 8:30-15:30 במהלך חופשות החגים התחנה תהיה פתוחה ברציפות עד שעות הערב טלפון: 02-5871818 ideadsea@gmail.com אתר אינטרנט: www.ideadsea.co.il
ערד	תחנת מידע למטייל ע"ש עופר גורני תחנת דלק" פז "ערד, אזור התעשייה ימי פעילות: חמישי - שבת, 09:00 - 17:00 טלפון: 08-9954160 media@arad.muni.il
רמת הנגב	מועצה איזורית רמת נגב מבואות מצוק הצינים, בכניסה למדרשת בן גוריון שעות פתיחה: כל השבוע 8:00-16:45 טלפון: 08-6554418
רמת הנגב	מועצה איזורית רמת נגב עבדת, בעיר הנבטית שעות פתיחה: כל השבוע 8:00-16:00 טלפון: 08-6551511
רמת הנגב	מועצה איזורית רמת הנגב מרכז מבקרים במצפה רמון שעות פתיחה: א' - ה' 08:00-16:00 ו' 08:00-15:00 טלפון: 08-6588698
רמת הנגב	מועצה איזורית רמת הנגב שעות פתיחה: רק בסוכות ובפטח טלפון: 08-6571470
הערבה	מועצה איזורית לב הערבה תחנית מעלה העקרבים שעות פתיחה: ימי שבת וחג בלבד טלפון: 08-6581546
הערבה	מרכז מידע לב הערבה מרכז ספיר שעות פתיחה: א'-ה' - 08:00-16:00 טל : 08-225-007-1 tourism@arava.co.il
ערבה דרומית	מרכז מידע והזמנות "העמק האדום" מועצה אזורית חבל אילות שעות פתיחה: ימים א'-ה' 9:30-16:00 ; יום ו' 9:00-13:00 טלפון: 08-6326555 פקס: 08-6326996 redseadesert@ardom.ardom.co.il אתר אינטרנט: http://www.redseadesert.co.il

מוזיאונים

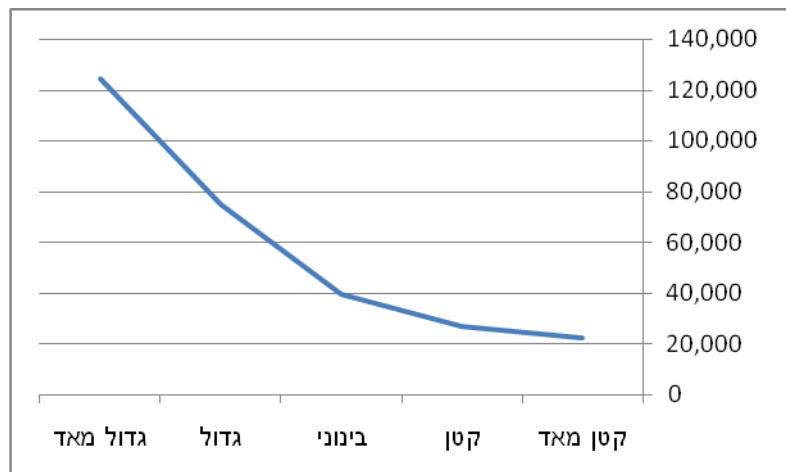
כדי להעריך כמות מבקרים צפויה במרכז מבקרים בנוי עם מידע רב, נבחנה סטטיסטיקת המבקרים ב-56 המוזיאונים המוכרים בישראל, בהם מבקרים כשלושה מליון מבקרים בשנה. ממוצע המבקרים חושב על פי כמות המבקרים בכל מוזיאון בשנים 2004-2006. ב-13 המוזיאונים הגדולים והגדולים מאוד מבקרים 2.2 מליון מבקרים, כמפורט בטבלה להלן, ובכל 43 האחרים מבקרים כ-0.8 מליון מבקרים בשנה, כפי שמפורט בטבלה הבאה אחריה.

#	מוזיאון	מבקרים
8	מוזיאון חיפה	110.7
9	בית לוחמי הגטאות	100.5
10	ארצות המקרא	63.7
11	עתיקות הגולן	61.6
12	מוזיאון פתח תקווה לאמנות	56.2
13	גן המדע ע"ש קלור	50.7
		2,210.2

#	מוזיאון	מבקרים
1	מוזיאון ישראל	507.1
2	תל אביב לאמנות	327.3
3	הלאומי למדע	233.5
4	ארץ ישראל	214.4
5	מגדל דוד	189.4
6	המדע ע"ש בלומפילד	178.6
7	מרכז יגאל אלון	116.5

גודל מוזיאון	מספר מוזיאונים	שטח במ"ר	מינימום מבקרים	מקסימום מבקרים	ממוצע שנתי
קטן מאד	6	200-400	9,930	44,270	22,140
קטן	12	500-900	10,570	54,300	26,560
בנוני	10	1,000-1,900	14,930	77,470	39,400
גדול	16	2,000- 5,700	8,470	114,500	74,760
גדול מאד	7	10,000- 50,500	36,970	291,330	124,420

מהטבלה לעיל, המפרטת את כמות המבקרים לפי סדר גודל של המוזיאון, עולה כי ככל ששטח המוזיאון גדל, כמות המבקרים בו גדולה יותר, כפי שניתן לראות בגרף.



מרכזי קק"ל יהיו שייכים לקטגוריה "קטן מאוד", על פי הגדרות תמא/ 4 /22.

לפי נתוני המבקרים במוזיאונים, מוקדי התוכן אילנות, בית נחמיאס ומוזיאון מינהלת העם צפויים לרמת ביקור של מוזיאון קטן, של כ-20,000 איש בשנה.

כמות המבקרים במוזיאונים הקטנים והקטנים מאד מוצגת בטבלה שלהלן.

גודל	מבקרים	מוזיאון
0.5	10.3	המוזיאון הארכיאולוגי, עין דור
0.5	10.7	מוזיאון המזגה, נחשולים
0.5	29.6	המוזיאון לתולדות כפר סבא
0.5	..	בית גורדון, דגניה א'
0.6	11.2	בית המאירי, צפת
0.7	45.6	בית אהרונסון - מוזיאון ניל"י
0.8	4.2	מוזיאון בר דוד, ברעם

גודל	מבקרים	מוזיאון
0.2	4.7	הנגב, באר שבע
0.2	5.2	מוזיאון מאנה כץ, חיפה
0.2	23.3	נחום גוטמן לאמנות, תל אביב
0.2	39.4	בית ראובן, תל אביב
0.4	16.4	התרבות הירמוכית, שער הגולן
0.4	41.2	יהדות איטליה, ירושלים
0.5	9.5	בית מרים, פלמחים

גודל	מבקרים	מוזיאון
0.9	24.0	ינקו דאדא, עין הוד
0.9	24.4	וילפריד ישראל, הזורע

גודל	מבקרים	מוזיאון
0.8	16.7	האדם והסביבה, פתח תקוה
0.9	12.5	בית אוסישקין, דן

גיוס משאבים

אטרקציה תיירותית

להלן מובא מסמך המפרט הגדרות משרד התיירות לנושא "אטרקציה תיירותית". בגוף המסמך מודגשים נושאים שמרכזי קק"ל עשויים להתאים להם בתכנון נכון.

משרד התיירות נדרש היום להגדרת "אטרקציה תיירותית" לשימושים שונים שהעיקריים שבהם: הקצאת קרקע ע"י מינהל מקרקעי ישראל ללא מכרז, לפי תקנה 25 (14) לתקנות חובת המכרזים תשנ"ג – 1993, לצורך הקמת "מיזם תיירותי ייחודי שאינו מיזם מלונאי". סיוע למפעל תיירותי ומעמד של "מפעל מאושר" ל"מפעל תיירותי אחר" שאינו בית מלון או חניון – לפי חוק לעידוד השקעות הון התשי"ט-1959. יעודי קרקע בתכניות מיתאר – שימושי קרקע לשרותי תיירות נילוויים ואתרי ביקור (אטרקציות). מסמך זה נועד להגדיר "אטרקציה תיירותית" לשימושים הנזכרים לעיל, ו/או לכל שימוש אחר שהמשרד נדרש לו, ולקבוע קריטריונים לצורך הכרה במיזם כאטרקציה תיירותית. יש להדגיש ולציין כי מיזם העומד באמות המידה המפורטות להלן זכאי להיות מוכר כ"אטרקציה תיירותית" אין בכך כדי להקנות לו מידית או אוטומטית זכות לאחד השימושים המפורטים לעיל. כמו כן, יש להדגיש כי הכרה במיזם תיירותי שאינו מלונאי עפ"י אמות המידה שלהן, והקצאת קרקע ללא מכרז כאמור לעיל, אינה מקנה את הזכות להכרה כ"מפעל מאושר" לצורך סיוע עפ"י חוק עידוד השקעות הון. כל מיזם ייבחן וידון לגופו בהתאם לאמות המידה ולפי העניין.

הגדרה

"אטרקציה תיירותית" – מיזם תיירותי ייחודי שאינו אכסוני המספק לתייר, (פנים וחוג), בתמורה ובאופן ישיר מוצרים או שירותים לפעילויות נופש, תרבות ופנאי (החוק לעידוד השקעות הון).

אמות מידה לאטרקציה תיירותית

- שקולים כלכליים
- הכנסת מטבע חוץ.
- תרומה למשק הלאומי – תעסוקה.
- תרומה לאזור.
- שקולי שווק ותדמית
- הגדלת האטרקטיביות של המוצר התיירותי במישור ארצי אזורי או מקומי.
- הארכת זמן שהותו של התייר בארץ או באזור.
- התאמת המיזם למדיניות שווק, פלח שוק או קהל יעד.
- שקולי מדיניות
- קידום נושא בהתאם לאזור פיתוח.
- מספרם ומיקומם של מיזמים תיירותיים בעלי אופי דומה.

סוגי מיזמים

להלן רשימה של סוגי מיזמים תיירותיים אשר מספקים לתייר שירותים או מוצרים לפעילויות נופש, תענוגות, תרבות ופנאי:

- שעשועים ובידור.
- ספורט ונופש פעיל.
- טבע ונוף.
- תרבות והיסטוריה.
- שרותי מסחר, לרבות שרותי מזון, בעלי אופי וייחוד תיירותי, במתחמי תיירות ובמוקד חוץ ישוב שבשטחי נופש – כמוגדר בתמ"א 12.
- שינוע תיירותי ייחודי.
- שרותי תיירות ייחודיים שאינם מופיעים בסעיפים הקודמים.
- בריאות ומרפא.

רשימת דוגמאות של מיזמים תיירותיים לפי סוגים

רשימת דוגמאות המיזמים המוצעים, אינה מהווה רשימה סגורה ואף לא רשימה מחייבת. ניתן לשייך מיזם מסוים לכמה סוגים שונים של מיזמים.

שעשועים ובידור במוקדי תיירות:

שעשועים –

- פארק או מתחם שעשועים, או שעשועי מים.
- רכבת מיניאטורית.
- ספינת סיור ושעשועים.
- עיר מיניאטורית.
- חוות רכיבה לבעלי חיים למיניהם.

בידור –

- מועדון לילה ייחודי לתיירים.
- מרכז משחקי סימולציה.
- מרכז רב תכליתי לכנסים, למופעים, תערוכות וירידים.

ספורט ונופש פעיל –

- ספורט ימי (כגון: שיט, צלילה, גלישת מים, דיג ספורטיבי וכיו"ב).
- ספורט אווירי – דאיה, צניחה, גלישת מצוקים.
- סיוור רכב – ג'יפים, טרקטורונים, אופנועים.
- סיוורים רגליים, תצפיות, מצפורים, חי-בר.
- פארק גולף.

טבע ונוף –

- חוות בעלי חיים ייחודיות.
- גן חיות עם מוקד עניין ייחודי.
- מצפה תת-ימי, דולפינריום, אקווריום.

תרבות –

- חזיון אור קולי.
- אתר היסטורי המשלב אלמנט בידורי ו/או מסחרי המופעל על ידי יזם פרטי.

ייצור ומסחר תיירותי במוקדי תיירות חוץ ישוביים –

- מסחר בעל אופי תיירותי.
- מפעל תעשייה ייחודי המשלב סיור וביקור תיירותיים (החלק התיירותי).
- שינוע תיירותי ייחודי –

- רכבל.
- ספינת שיט לטיולים.
- סיור בכדור פורח.
- רכבת תיירותית במוקדי תיירות.
- שרותי תיירות ייחודיים –

• מתקן לשרותי דרך לרבות שירותי מידע לתייר (עפ"י הקריטריונים של משרד התיירות הייחודיים לעניין זה).

- מתקני תיירות חקלאית.
- בריאות ומרפא –
- מתקן בריאות בעל אופי תיירותי, לרבות מסחר, בדיקה ל: מעיינות מרפא, נאות מרפא, סגולות מרפא ובריאות ייחודיים לאזור.
- מתקן בריאות בעל אופי תיירותי ייחודי המהווה תוספת לאמצעי אכסון (כגון: טלאסטרפיה וכד').

אמות המידה ורשימת המיזמים לפי סוגיהם אינה סגורה וסופית, והיא ניתנת לשינוי.

המשרד אינו מתחייב לאשר או להכיר במיזם כלשהו "כאטרקציה תיירותית", גם אם הוא מופיע ברשימה דלעיל. כל מקרה יבחן לגופו של עניין בהתאם למדיניות המשרד באותה עת, תוך בחינה של מכלול אמות המידה והשיקולים.

שיתוף פעולה עם משרד התיירות

קק"ל יכולה להשתמש במנגנונים של משרד התיירות להכוונה לאתריה ולמרכזי קק"ל ולהרחבת אוכלוסיית המשתמשים והיקף השימוש. מטרת האגף לעידוד תיירות פנים מתאימות לצרכי קק"ל בהקשר זה.

להלן פירוט מטרות העל של האגף לעידוד תיירות הפנים:

- הגברת תיירות הפנים בקרב האוכלוסייה המקומית בעונות שפל ובאמצע השבוע תוך מתן דגש על אזורים בהם אין תנועה מספקת של תיירות נכנסת.
 - הגברת הפעילות השיווקית במטרה להגדיל את היקף הלינות של הישראלים בכל סוגי האכסון הקיימים בישראל.
 - פירוט הפעילות השיווקית לקידום תיירות הפנים חשיפת המוצר התיירותי על כל מרכיביו (אטרקציות, סוגי אכסון, מסלולי סיור, חידושים וכו') באמצעות פרסום באמצעי המדיה הישראלית וחיזוק המותג "חופשה בישראל".
 - פרסום משותף עם נציגי מרחבי התיירות השונים ברחבי הארץ בדגש על פרסום מרחבי (ללא גבולות מוניציפאליים).
 - פעילות שיווק ופרסום עם ארגוני תיירות כגון: התאחדות המלונות, התאחדות סוכני הנסיעות, רשות הטבע והגנים וכו'.
 - פרסום ממוקד למגזרים ייחודיים באוכלוסייה בארץ כגון: מגזר דתי, עולי חבר העמים, אנשים בעלי צרכים מיוחדים, גמלאים וכו'.
 - השתתפות בירידי תיירות.
 - ארגון וביצוע סיורים לימודיים ברחבי הארץ ל: כתבי תיירות, סוכני נסיעות, יושבי ראש וועדי עובדים וכו' במטרה לחשוף את המוצר התיירותי על כל גווניו.
 - הפקת מוספים למגזרי השיווק הייחודיים כמו מדריך תיירות דתית, מוסף "תיירות נגישה" לאנשים עם מוגבלויות וכו'.
 - קיום סדנאות, ימי עיון וכנסים לנציגי הענף ולגורמים שונים.
 - שיתוף פעולה עם הטלוויזיה להפקת תוכניות/פינות בעלות תוכן שיווקי תיירותי.
 - פרסום עדכני של אירועים, מידע אודות האירועים השונים וכו' באתר האינטרנט של משרד התיירות.
 - הזמנת מחקרים אודות מגזרי שוק מיוחדים.
 - עדכון רשימות אנשי קשר מרכזיים בענף התיירות. רשימות של מחליטנים :
1. סוכני נסיעות, רכזי מתנסים, רכזי ארץ סביבה ומורשת, רכזי גמלאים וכו'.
 2. רשימת נציגי מרחבי (עמותות) התיירות בארץ.
 3. רשימת מרכזי מידע של משרד התיירות ברחבי הארץ.

שיטות הקמה והפעלה בשילוב גורם מסחרי

להלן הגדרת מונחים לשיטות מקובלות להקמת והפעלת מיזמים בשיתוף המגזר הפרטי, לפי הגדרות החשב הכללי.

P.P.P - Public Private Partnership

הסכמים ארוכי טווח לשיתוף פעולה בין המגזר הציבורי למגזר הפרטי (לרוב רחבי היקף ומורכבים), לצורך אספקת תשתית/מוצר/שרות ציבורי באמצעות המגזר הפרטי, תוך מיצוי יתרון היחסי של השותפים על-ידי הקצאה יעילה של סיכונים, מקורות ותגמולים, במטרה להשיא את איכות התשתית/מוצר/שרות במונחי עלות/תועלת.

P.F.I - Private Finance Initiative

PFI הוא אחד המודלים המרכזיים למימוש הסכמי PPP. הסכמי PFI הינם הסכמים ארוכי טווח במסגרתם המגזר הציבורי מעביר למגזר הפרטי את האחריות לספק את התשתית/המוצר/השרות הציבורי, לרבות הקמה/רכישה/שיפוץ, מימון, תפעול ותחזוקה, ותוך ניצול היתרונות של המגזר הפרטי, לרבות יכולתו לנצל טוב יותר את הפוטנציאל הכלכלי של הנכס. בתמורה המגזר הפרטי מקבל תשלומים לפי קריטריונים של ביצוע המוגדרים מראש, אשר יכולים להגיע:

- מהמשתמשים במוצר/שירות.
- מהמגזר הציבורי.
- שילוב של השניים.

במסגרת פרויקטים אלו יכללו כל העסקאות בהן בתום תקופת ההסכם הנכס עובר למגזר הציבורי וכן עסקאות בהן הנכס נשוא ההסכם אמור לשמש בעיקר את המגזר הציבורי ו/או שערך הגרט שלו בתום תקופת ההסכם ה-PFI זניח.

במסגרת פרויקטי ה-PFI ניתן למצוא את המונחים הבאים:

B.O.T - Build, Operate, Transfer בנייה, הפעלה והעברה. בשיטה זו, בתום התקופה הנכס עובר למזמין - המגזר הציבורי.

B.O.O - Build, Own, Operate בנייה, הפעלה ובעלות - לאורך כל התקופה וגם בסיומה הנכס בבעלות המגזר הפרטי.

גישת BOO אינה מתאימה ליישום עבור מרכזי קק"ל, שכן היא כרוכה בהעברת בעלות.

- Chris Botes, Operational Environmental Management Plan (OEMP): Lister's Place Tea Room, Tokai, TMNP, May 2009 (http://www.sanparks.org/groups/tenders/2009/tokai/operational_EMP.doc).
- Forestry Commission Wales, Welsh Outdoor Recreation Survey 2008, 17 September 2009 ([http://www.forestry.gov.uk/pdf/WelshOutdoorRecreationSurvey2008English.pdf/\\$FILE/WelshOutdoorRecreationSurvey2008English.pdf](http://www.forestry.gov.uk/pdf/WelshOutdoorRecreationSurvey2008English.pdf/$FILE/WelshOutdoorRecreationSurvey2008English.pdf)).
- Forestry Commission, Forestry Facts & Figures 2009 – A summary of statistics about woodland and forestry (www.forestry.gov.uk/statistics).
- Forestry, Commission, Public Opinion of Forestry 2009, UK – Results from the UK 2009 survey of Public Opinion of Forestry, 22 October 2009 ([http://www.forestry.gov.uk/pdf/POFUK2009final.pdf/\\$FILE/POFUK2009final.pdf](http://www.forestry.gov.uk/pdf/POFUK2009final.pdf/$FILE/POFUK2009final.pdf)).
- Informal Learning Experiences, Feasibility Study for a Science Center in Rockville, MD, March 2006 (<http://www.rockvillesciencecenter.org/Documents/science-ctr-feasibility-study.pdf>).
- Lisa Borre, Monitor International, Feasibility Study for the Lake Toba Science and Education Center, Lake Toba Heritage Foundation, Jakarta, Indonesia, September 2000 (<http://www.worldlakes.org/uploads/ltsied.pdf>).
- Milestone Strategy Management Consultants, Rondeau Provincial Park Area Visitor Centre Feasibility Study, 2007 (www.chatham-kent.ca).
- Public and Corporate Economic Consultants, English Forestry Contribution to Rural Economies – Final Report, Forestry Commission, January 2000 ([http://www.forestry.gov.uk/pdf/engmult.pdf/\\$FILE/engmult.pdf](http://www.forestry.gov.uk/pdf/engmult.pdf/$FILE/engmult.pdf)).
- Recreation site-facility master planning Public participation review report April 2, 2007
- TENG, Feasibility Report – Route 66 Museum and Visitor Center, City of Countryside, Illinois, March 14, 2005 (<http://www.countryside-il.org/inforesources/Forms/Teng%20Final%20Feasibility%20Report.pdf>).
- U.S. Department of the Interior, Bureau of Reclamation, Visitor Center Policy, Directive and Standard, and Guidelines, August 2007 (<http://www.usbr.gov/recman/Ind/Ind-p13.pdf>).
- Urban Enterprise Pty Ltd, Prom Country Visitor Information Centre Location Feasibility Study, South Gippsland Shire Council, July 2006 (<http://www.southgippsland.vic.gov.au/files/VisitorInfoCentreFeasibilityStudy.pdf>).
- Visitor centre network membership (January 1 – December 31, 2008), British Columbia (<http://www.nadb.ca/ctf/network-t-and-c-criteria-2008.pdf>).

- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל מס' 56, מוזיאונים מוכרים, מספר תערוכות, שטח ומספר המבקרים, לפי סוג מוזיאון, 2006 (http://www.cbs.gov.il/www/tourism_sp/tab84.xls).
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל מס' 61, לוח 19 – מיטות, לינות ותפוסת מיטות בשירותי הארחה, 2010 (http://www.cbs.gov.il/tourism_q/t19.xls).
- התאחדות המלונות בישראל, לינות ותפוסה 2008 (<http://www.ih.org.il/UserImages/xls.%202008סטטיסטיקה>).
- יהודה עירוני, יען פרויקטים מסחריים ותחרותיים בע"מ, מרכזי מבקרים כ- TREND בארץ ובעולם, 01.03.02 (<http://www.promomagazine.co.il/pages/show/92>).
- לרמן אדריכלים ומתכנני ערים בע"מ, תמ"א 13 לים המלח וחופיו, פרק תיירות, נופש ופיתוח נלווה (<http://www.tama13.org.il/index2.php?id=40&lang=HEB>).
- משלחת ישראל ליד הקהילה האירופית, המחלקה החקלאית, התיירות הכפרית באירופה, 14 ינואר 2009 ([http://www.moag.gov.il/NR/rdonlyres/BC40A31A-D362-4AE3-9755-\(E5CCAFA16533/0/Rural_tourism_Europe.doc](http://www.moag.gov.il/NR/rdonlyres/BC40A31A-D362-4AE3-9755-(E5CCAFA16533/0/Rural_tourism_Europe.doc))).
- משרד האוצר, החשב הכללי, מידע לנושא PPP / PFI – הגדרת מונחים, 14/05/2008 (<http://ppp.mof.gov.il/Mof/PPP/MofPPPTopNav/MofPPPPFI/HagdaratNunahim.htm>).

- משרד האוצר, הנחיות להכנת חוזה זיכיון סטנדרטי לפרויקט B.O.T./P.F.I., 08 נובמבר 2010 (<http://www.finance.gov.il/bot.htm>).
- משרד ראש הממשלה, תמ"ר – מתווה פעולה לשיקום והעצמת תשתיות המורשת הלאומית, פברואר 2010 (<http://www.pmo.gov.il/NR/rdonlyres/419CBBC2-7AC5-41B3-9714-D4E5D1E14222/0/tamar.pdf>).
- נתיבי מידע מידענות עסקית, ניתוח מגמות ענפי: ענף תיירות הפנים – מבט עולמי, משרד התיירות, ספטמבר 2009 (<http://www.tourism.gov.il/NR/rdonlyres/A3047865-31BD-4F2E-BA98-1CF38B4BD12C/17785/masegettayarotpnim4.ppt>).
- עליזה רפפורט, תיירות חקלאית, 2001.

מסמכי קק"ל:

- מוקדי קליטת קהל ביערות מרחב מרכז, מכתב מאילן בארי מיום 5.7.10.
- מוקדי מידע של קק"ל – נס הרים וסטף, סיכום דיון מינואר 2007, משה שלר.
- מרחב צפון: סיכום פעילות 2008.
- מרחב מרכז: תעודת זהות נובמבר 2007.
- קידום מוקדי מידע/שירות במרחב, מכתב לאילן בארי מיום 18.6.03, אריס ברנשטיין ומשה שלר.
- שיפורים למוקדי מידע קיימים – מרחב מרכז, סיכום דיון מיוני 2003, משה שלר.
- עמדות מידע בחנויות YELLOW שבתחנות "פד", מכתב לגרשון אבני וצבי לי-דר מיום 27.5.03, משה שלר.
- היער הקהילתי: העיר נושמת לרווחה.
- ת.ג. פרויקטים בע"מ ותכנון נוף בע"מ אדריכלי נוף, נחל שורק – תכנית אב ומתאר לשיקום הנחל, פרויקטים לביצוע, מאי 2000.

אתרי אינטרנט (ראשיים):

http://www.kkl.org.il/kkl	דף הבית של קק"ל
http://www.kkl.org.il/KKL/basic_template.aspx?id=18827	קו ליער
http://212.199.160.128/kkl/rad50B9B.html	e ירוק – הצעות שבועיות לטיול בשבילי הקק"ל
http://www.australianforests.org.au/australiasforests/index.htm	פורטל יערות אוסטרליה לחינוך יערני
http://www.atn.com.au/parks/parks.htm	מדריך אוסטרליה לטבע ופארקים לאומיים
http://www.forestry.gov.uk	מנהלת היערות, בריטניה
http://www.nps.gov/index.htm	שירות הפארקים הלאומיים – ארה"ב
http://www.pc.gc.ca/eng/index.aspx	פארקים בקנדה
http://www.moa.gov.cy/moa/fd/fd.nsf/DMLIndex_en/DMLIndex_en?OpenDocument	מנהלת היערות, קפריסין
http://www.visitjordan.com	לוח התיירות הירדני
http://www.newforestcentre.org.uk	מרכז המבקרים New Forest, בריטניה
http://en.wikipedia.org/wiki/Visitor_center	"מרכז מבקרים" – בויקיפדיה

http://en.wikipedia.org/wiki/Nature_center	"Nature center" – בויקיפדיה
/http://www.developtourism.com	TCDS – פיתוח פתרונות תיירותיים וקהילתיים
http://tourismbc.com/IndustryPrograms/MaximizingTheVisitorExperience/VisitorCentresNetwork.aspx	תיירות, תרבות ואומנות בבריטיש קולומביה
http://www.hellobc.com/en-CA/AboutBC/VisitorCentres/BritishColumbia.htm	מרכזי מבקרים בבריטיש קולומביה, קנדה
http://www.newzealand.com/travel/sights-activities/activities/related-services/visitor-information-centres.cfm	מרכזי מידע למבקר, ניו זילנד
/http://www.newzealand.com/travel/i-sites	מרכזי מידע למבקר, ניו זילנד
/http://www.independencevisitorcenter.com	מרכז מבקרים עצמאי, פילדלפיה
http://www.mtrp.org/visitor_center.asp	מרכז המבקרים Mission Trails, קליפורניה
/http://www.adkvic.org	מרכזי המבקרים של Adirondack Park, ניו יורק
http://www.pittsburghparks.org/schenleyparkcafe	הפארקים של פיטסבורג
/http://www.freedomparkwi.org	מרכז מבקרים ולימוד Great River Road, ויסקונסין
http://www.breconbeacons.org/visit-us/information-centres-new/national-park-visitor-centre	פארק לאומי Brecon Beacon, בריטניה
/http://www.doc.govt.nz/parks-and-recreation/national-parks/tongariro/activities/whakapapa-visitor-centre	מרכז מבקרים Whakapapa, ניו זילנד
http://tip4trip.co.il/?open_category=merkazei_mevakrim	מרכזי מבקרים בישראל
http://www.tourism.gov.il/GOVheb/Ministry+of+Tourism/tourist+information+centers.htm	משרד התיירות
http://www.environment.gov.au/parks/index.html	פארקים באוסטרליה
http://www.forestrytas.com.au/	שירות הייעור, טזמניה
http://adventureforests.com.au/	הרפתקאות ביערות, טזמניה
http://www.forestry.co.za/	ארגון הייעור דרום אפריקה
http://www.sanparks.org/	פארקים לאומיים, דרום אפריקה
http://www.moag.gov.il/	משרד החקלאות ופיתוח הכפר
http://www.mekorot.co.il/	חברת מקורות
http://www.iha.org.il/	התאחדות המלונות בישראל
http://lpforest.org/	אגודת יער Los Padres, קליפורניה
http://www.parks.org.il/	רשות הטבע והגנים